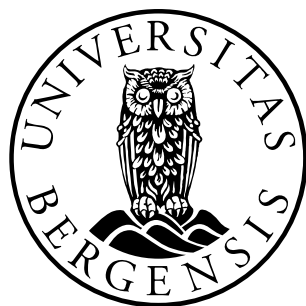

Muslimske minoriteter i Vesten

En studie av IslamOnlines fatwaer

Astrid Arstad El-Gamal

**Masteroppgave i arabisk
Institutt for fremmedspråk
Universitetet i Bergen
September 2009**

*Og de forelegger deg intet problem
uten at Vi gir deg Sannheten og det beste til forklaring.*

Koranen, 25:35.

Abstract

In this thesis I will explore the use of fatwas as a source of information for lay Muslims residing in the West on how to lead a life according to the Islamic principles. Muslim minorities in the West today find themselves in a vacuum with regard to Islamic jurisprudence. They lack central religious authorities and the Islamic law Shari'ah lack regulations concerning their situation and challenges living in non-Muslim countries.

This void between the lives of the Muslim minorities and Shari'ah has during the past few years become the object of increased attention. Islamic law for Muslim minorities (*fiqh al-aqallīyāt*) is a new and unexplored field in the science of Islamic law, where the Islamic website IslamOnline.net is currently developing solutions for the challenges facing Muslim minorities in Western countries through fatwas published on their websites. In their fatwas IslamOnline's muftis are to supply and adapt the Shari'ah to the needs of millions of Muslim residing in the West, gradually trying to implement these new jurisdictions into the branches of Islamic jurisprudence.

The main focus of this thesis has been to explore how and to what degree IslamOnline adapts and applies the Islamic law to the situation of the Muslim minorities through their fatwas. In order to explore this I have chosen to focus on the following questions: How does IslamOnline recommend the Muslims residing in the West to deal with the situations where the laws of the Western country contradict the Shari'ah? Do the Muslim questioners regard themselves as a religious minority living in Diaspora in the West or do they function as an integrated part of Western society? Does the fatwas encourage the Muslim minorities to be active participants of the Western society, and in which ways should they participate?

The main purpose of these questions has been to achieve a better understanding of what subjects and questions that the Muslim minorities in the West today are concerned with. Besides, the fatwas can increase our knowledge on how Islamic scholars deal with new questions which is not dealt with in the Shari'ah.

Forord

En hjertelig takk til mine veiledere Ludmila Torlakova og Richard J. Natvig for god hjelp og hyggelig samarbeid.

Jeg vil gjerne benytte anledningen til å takke til alle mine forelesere og studieveiledere som har vært til stor hjelp og inspirasjon gjennom studietiden. Takk også til mine medstudenter som har vært med på å fargelegge studenttilværelsen både faglig og sosialt. Ikke minst vil jeg rette en stor takk til Marianne Høgetveit Myhren som har gjort en kjempejobb som konsulent, venninne og rådgiver under arbeidet med oppgaven.

Takk også til professor Joseph Bell, Odd Einar Aamot-Skeidsvoll, John Erik Sætren og Per Arne Arstad for god hjelp knyttet til datatekniske utfordringer.

En hjertelig takk til mine foreldre Eldbjørg og Per Arne Arstad for omtanke, oppmuntring og hjelp til korrekturlesing. Takk også til Eli Bergan og Svein Arstad for hjelp til gjennomlesningen av oppgaven før innlevering.

Sist, men ikke minst, en stor takk til Hatem og mine to jenter Nora og Selma.

Astrid Arstad El-Gamal

Bergen, 24. juli 2009.

Innholdsfortegnelse

Abstract	iii
Forord	iv
Translittereringsnøkkel.....	vi
Translitterasjon og oversettelse	vii
1. Innledning.....	1
Problemstilling	2
Datainnsamling, kildemateriale og metode	3
Oppgavens struktur og inndeling	5
2. Fatwaer som doktrineformende redskap	6
Form og innhold	7
Muftien som historisk skikkelse.....	9
Internettfatwaer	11
3. IslamOnline	13
IslamOnlines muftier.....	14
Spørsmålsstillerne	15
Fatwaene.....	16
4. Muslimske minoriteter i Vesten	18
Forbyr islam opphold i Vesten?	19
Feriereise til Vesten.....	28
Islamsk lov for muslimske minoriteter.....	30
Heller skole enn hijab?	39
Aktive samfunnsdeltakere	41
Amerikanske muslimer og krigen mot terror	47
Oppsummering	50
5. Avslutning	53
Bibliografi	57
Primærkilder.....	57
Litteratur.....	61
Appendix - IslamOnlines muftier.....	63

Translittereringsnøkkel

Konsonanter

ا	a	ج	j	ض	ḍ	ل	l
ء	°	ح	ḥ	ط	ṭ	م	m
ب	b	خ	kh	ظ	ẓ	ن	n
ت	t	ر	r	ع	°	ه	h
ث	th	ز	z	غ	gh	ة	h/t
د	d	س	s	ف	f	و	w
ذ	dh	ش	sh	ق	q	ي	y
		ص	ṣ	ك	k		

Vokaler og diftonger

اَ	a	اِ	i	اُ	u
اَ	ā	اِي	ī	اُو	ū
آ	ā	اِيَّ	īy/ī	اُوَّ	ūw/ū
أَ	ā	اَيَّ	ay	اَوَّ	aw
		اَيَّ	á		

Translitterasjon og oversettelse

Ved translitterering fra arabisk til latinsk skrift har jeg benyttet meg av systemet til *Library of Congress*,¹ vokaloverføringer og grammatiske endelser er utelatt. Jeg har likevel foretatt noen endringer: Stor/liten forbokstav blir brukt i samsvar med norske rettskrivningsregler, mens den bestemte artikkelen *al-* har jeg skrevet med liten *a* bortsett fra når den kommer først i en setning. Det samme gjelder for personnavn.

Oppgavens arabiske kildemateriale blir gjennomgående skrevet ut i transkripsjon, men i selve oppgaveteksten benyttes overskriften i norsk oversettelse med fatwaens arabiske tittel transkribert i en fotnotereferanse. I bibliografidelen er fatwaenes titler både transkribert og oversatt til norsk. Utdrag fra arabiskspråklige primærkilder gjengis kun i norsk oversettelse, mens sekundære kilder gjengis på originalspråket.

I arbeidet med å oversette fra arabisk til norsk har Hans Wehrs *Arabic-English Dictionary: The Hans Wehr Dictionary of Modern Written Arabic* vært et godt hjelpemiddel.² I utdrag fra Koranen som blir gjengitt i oppgaven har jeg benyttet Einar Bergs oversettelser.³

Translittererte arabiske ord og uttrykk er skrevet i kursiv. Jeg har translitterert all arabisk tekst med unntak av ord som er vanlige i latinisert form, samt arabiske ord som forekommer hyppig gjennom oppgaven. Eksempelvis har jeg valgt å skrive fatwa og ikke *fatwā*, mens mindre kjente begreper og navn, som for eksempel *qādī* har jeg valgt å transkribere fullt ut. Når det gjelder navnene til muftiene og navnene på spørsmålsstillerne i de engelske fatwaene i kildematerialet, har jeg valgt å bruke den engelske skriveformen som benyttes av IslamOnlines engelske nettside. I de tilfeller hvor muftienes navn ikke forekommer i det engelske kildematerialet, har jeg valgt å transkribere disse fullt ut.

Til slutt vil jeg nevne at språket i det arabiske kildematerialet hovedsakelig er skrevet på opphøyd Modern Standard Arabic, hvor både spørsmålsstillerne og muftiene bruker et religiøst vokabular. I oversettelse fra arabisk til norsk er det uunngåelig at noe av denne særpregede islamske språkbruken går tapt. Dette er for eksempel tilfelle hvor den arabiske teksten bruker betegnelsen *kitāb al-karīm* om Koranen eller når profeten Muhammad omtales med ett av sine attributter, som for eksempel *al-muṣṭafā* (den utvalgte).

---

¹ Library of Congress, Cataloging Policy and Support Office, ALA-LC Romanization Tables: Transliteration Schemes for Non-Roman Scripts: Arabic, <http://www.loc.gov/catdir/cpsa/romanization/arabic.pdf>.

² Hans Wehr, *Arabic-English Dictionary: The Hans Wehr Dictionary of Modern Written Arabic*, redigert av J.M. Cowan, 4. utgave (New York: Spoken Language Services, 1994).

³ Koranen, oversatt av Einar Berg (Oslo: Universitetsforlaget, 1989).

1. Innledning

Muslimere utgjør i dag religiøse minoritetsgrupperinger både i Europa og Nord-Amerika hvor de har skapt sine egne trossamfunn midt iblant det ikke-muslimske majoritetssamfunnet de lever i. Muslimsk migrasjon til Vesten har både økonomiske og politiske årsaker, basert på et ønske om å skape et bedre liv for seg selv og sin familie blant annet gjennom økt levestandard, trygghet og frihet.

Det faktum at muslimer frivillig oppholder seg og lever i ikke-muslimske land utgjør en ny og eksepsjonell situasjon i den islamske lovens historie. I den klassiske islamske loven finnes det få eller ingen bestemmelser som regulerer dagens situasjon hvor et stort antall muslimer befinner seg utenfor de områder som er underlagt et islamsk styresett. I den forbindelse er det utelukkende bestemmelser knyttet til krigføring og slavehandel som blir behandlet av klassisk shari'ah.⁴

Det har vist seg å være vanskelig for troende muslimer å tilpasse og rekonstruere den islamske loven i vestlige samfunn. Dette er fordi den tradisjonelle islamske loven mangler forskrifter og bestemmelser som omhandler nye problemstillinger som kan oppstå i Vesten. I løpet av de siste årene har en egen gren av den islamske rettsvitenskapen, "muslimske minoriteters *fiqh*" (*fiqh al-aqalliyāt*), fått stadig større oppmerksomhet blant islamske rettslærde. Det faktum at stadig flere muslimer i ikke-muslimske samfunn føler et behov for islamske løsninger på utfordringer i det vestlige samfunnet gjenspeiler den generelle islamiseringstendensen som har funnet sted i muslimske så vel som i ikke-muslimske land. Denne religiøse oppvåkningen har ført til en ny islamsk bevissthet også blant europeiske muslimer, hvor både muslimske innvandrere til Vesten og Europas innfødte muslimske befolkning søker en islamsk lov som er tilpasset vestlige utfordringer.⁵

Ved å gi grundige og utfyllende fatwaer på spørsmål som angår muslimer bosatt i Vesten anvender det populære nettstedet IslamOnline "muslimske minoriteters *fiqh*" (*fiqh al-aqalliyāt*) i et forsøk på å fylle dette tomrommet mellom islamsk teori og muslimske minoriteters levde liv under ikke-islamske rettssystemer. Muligheten for å få en fatwa som "legitimerer" løsninger på utfordringer i en ny livsstil og i en ny kultur har vist seg å være viktig

---

⁴ Mathias Rohe, *Muslim Minorities and the Law in Europe. Chances and Challenges* (New Delhi: Global Media Publications, 2007), 50.

⁵ Welmoet Boender, "Islamic Law and Muslim Minorities", *ISIM Newsletter* 12 (2003). International Institute for the Study of Islam in the Modern World, www.isim.nl/content/content_page.asp?n1=2&n=3&n3=46 (23.03.2009).

for mange praktiserende muslimer.⁶ Slike publiserte fatwaer kan utgjøre et betydningsfullt religiøst og politisk instrument fordi de inngår i en offentlig debatt om hvordan islam skal forstås og hvilken plass i samfunnet islam skal innta.⁷

Problemstilling

Oppgavens hovedfokus vil være å undersøke hvordan og i hvilken grad IslamOnline tilpasser den islamske loven gjennom fatwaer som gir svar og løsninger på muslimers spørsmål og utfordringer knyttet til deres opphold i vestlige land. Jeg vil drøfte hvorvidt shari'ah er åpen for å utvikle regler som er forenlige med vestlige juridiske kodekser og muslimers utfordringer i Vesten. Ved å bruke eksempler fra kildematerialet vil jeg illustrere hvordan IslamOnline anbefaler muslimene i Vesten til å forholde seg i de tilfeller hvor det vestlige landets lover strider mot shari'ah.

På grunnlag av kildematerialet vil jeg også undersøke hvorvidt de muslimske spørsmålsstillerne i fatwaene anser seg som en religiøs minoritet som lever i diaspora i Vesten. Jeg velger her å bruke diasporabegrepet i betydningen av "en gruppe mennesker i et religiøst fellesskap i et fremmed land hvor den rådende religionen er en annen enn den diasporagruppen praktiserer".⁸ Minoritetsforsker Berit Thorbjørnsrud problematiserer denne vanlige definisjonen av diaspora fordi den reiser viktige spørsmål som for eksempel hvor lenge det er nyttig og riktig å omtale det som faktisk blir gruppens hjemland (det vestlige landet) som fremmed? Og hvis gruppen ikke lenger oppfatter landet de bor i som fremmed, utgjør de da en diaspora?⁹ Denne oppgavens analyse skal imidlertid begrense seg til å undersøke hvilken selvbevissthet muslimene i kildematerialet har om seg selv og deres situasjon i Vesten. Anser muslimene i Vesten seg som en integrert del av det vestlige samfunnet som de lever i? Oppmuntrer fatwaene de muslimske minoritetene til å være aktive deltakere i det vestlige samfunnet og på hvilke måter skal de i så fall delta? Disse problemstillingene vil bli belyst i oppgavens analysedel.

---

⁶Cecilie M. Kayser, "Kanskje sannheten er for kjedelig?", kronikk i Bergens Tidende 6. mars 2009.

⁷Jakob Skovgaard-Petersen, *Defining Islam for the Egyptian State. Muftis and Fatwas of the Dār al-Iftā* (Leiden: Brill, 1997), Resume, 2.

⁸Berit Thorbjørnsrud, "Utstillingsanmeldelse", *Tidsskrift for kulturforskning*, 20, nr. 2 (2008).
http://webhotel.enkelweb.no/oslomuseum_ikm/system/script/scr_getfile.asp?id=54 (12.05.2009).

⁹Ibid.

Datainnsamling, kildemateriale og metode

Datainnsamlingen til denne oppgaven har bestått av systematisk gjennomlesning av fatwaer som er publisert i IslamOnlines arabiske og engelske fatwabanker i tidsrommet 1999-2008. En fatwabank (ar: *bank al-fatāwā*) er et arkiv av publiserte fatwaer som ligger på IslamOnline sine nettsider. Her kan nettstedets brukere søke etter tidligere utstedte fatwaer i online databaser enten ved hjelp av stikkordsøk, søk i et utvalg kategorier eller ved å velge fra listen av navn på muftier som er tilknyttet IslamOnlines fatwatjeneste. Fatwaene er kronologisk arrangert hvor de nyeste kommer først. På hver side er det ti fatwaer som blir listet opp, hvorpå hver fatwa blir oppgitt med fornavn på spørsmålsstilleren, en kort setning som oppgir fatwaens tema og fatwaens dato oppgitt ifølge vestlig kalender. Når man klikker på linken til fatwaen, får man opp spørsmålsstillers fornavn og i mange av fatwaene blir landet oppgitt. Man kan også fylle ut et skjema for å be om å få utstedt en ny fatwa som er tilpasset brukerens situasjon.

Fatwaene er delt inn i tematiske kategorier bestående av både verdslige og religiøse temaer hvor fatwaene gir dogmatiske svar på spørsmålene fra nettstedets brukere. Bønn, *da^cwah*,¹⁰ finansielle spørsmål, familie, giftemål, omgang med ikke-muslimer, påkledning, alkohol, arbeidsliv, internasjonale relasjoner og *jihād, usūl al-fiqh*,¹¹ den muslimske tro, Koranen og hadith, renter og opphold og turisme i ikke-muslimske land, er alle eksempler på problemstillinger som IslamOnlines brukere ønsker islamske juridiske svar på.

Siktemålet med denne oppgavens datainnsamling har imidlertid vært å finne fatwaer som forteller noe om IslamOnlines holdninger til muslimers opphold i Vesten. Jeg har valgt å benytte publiserte fatwaer fra både de arabiske og engelske nettsidene fordi de to nettstedene ikke er direkte oversettelser av hverandre, men jobber parallelt med ulike redaktører og ansatte. Jeg mener derfor at en undersøkelse basert på kilder fra begge språk er med på å gjøre undersøkelsen representativ og at dette har bidratt til å belyse studiens problemstillinger på en bredest mulig måte.

I den arabiske fatwabanken har jeg valgt å ta for meg kategorien “*Aḥkām al-usra*” (“bestemmelser om familien”). Til tross for tittelen, inneholder “*Aḥkām al-usra*” et bredt tematisk utvalg av fatwaer som like gjerne kunne ha inngått i flere av fatwabankens andre kategorier. Fordi denne kategorien både var innholdsrik i tematisk bredde og antall fatwaer, fremsto denne kategorien som mest hensiktsmessig i forhold til oppgavens fokus. Den engelske fatwabanken består av et betydelig mindre antall fatwaer enn den arabiske, noe som

---

¹⁰ *Da^cwah* - Misjonering / oppfordring om å slutte seg til islam.

¹¹ *Usūl al-fiqh* – “lovens røtter”, betegner Koranen og hadith-litteraturen som islamsk lov bygger på.

gjorde det mulig for meg å foreta en systematisk gjennomlesing av alle de engelske kategoriene.

En utfordring i arbeidet med kildematerialet har vært å gjengi og presentere det arabiske kildematerialet både med hensyn til originalteksten og leserens forståelse av teksten. Jeg har ansett det som nødvendig å presentere det arabiske kildematerialet nært opp til originalspråket samtidig som jeg har forsøkt å tilpasse utvalget, tekstutdragene og oversettelsene fra det arabiske kildematerialet til leseren. På bakgrunn av dette bygger oppgavens analyse til dels på arabiske kilder som har blitt utelatt i selve analysen, men som likevel har vært med på å danne grunnlaget for de konklusjoner oppgavens undersøkelser har kommet frem til.

Hvert av spørsmålene som presenteres i fatwaene i kildematerialet har et unikt utgangspunkt fordi det er knyttet til spørsmålsstillerens spesielle situasjon og kontekst, noe som også blir påpekt av enkelte av IslamOnlines muftier i deres fatwaer. De fatwaene som jeg har valgt å presentere i denne oppgaven illustrerer like fullt noe allment, de representerer problemstillinger som flere av IslamOnlines brukere er opptatt av. De ulike perspektivene og tilnærmingene som kommer frem i spørsmålene til IslamOnline vil dessuten supplere og utfylle hverandre. For øvrig er det ingen klare og tydelige grenser mellom de ulike temaene – de overlapper og griper i større og mindre grad inn i hverandre. Og noen av tekstene berører flere temaer og kunne følgelig ha inngått i andre kapitler. Når den enkelte tekst er plassert der den er i oppgavens analyse, er det fordi den utfyller de øvrige tekstene innenfor samme tema.

Jeg har brukt kvalitativ innholdsanalyse som metode i mitt arbeid med kildematerialet. Sigmund Grønmo skriver i *Samfunnsvitenskapelige metoder* at kvalitativ innholdsanalyse er en metode som bygger på systematisk gjennomgang av dokumenter med formål om å finne relevant informasjon om de forholdene som skal studeres.¹² Videre innebærer kvalitativ innholdsanalyse en systematisering av utvalgte tekstsitater, bildeutsnitt eller andre innholdselementer. De relevante delene av innholdet blir bearbeidet og kategorisert på en slik måte at de kan brukes som datagrunnlag for studiens problemstilling.¹³

Opgavens analyse er således et resultat av mitt tematiske fokus og nødvendige avgrensninger, samt mine kildevalg. Av plasshensyn har det vært nødvendig å belyse det jeg oppfatter som det mest sentrale, noe som medfører at alternative temaer, tilnærminger og perspektiver som kunne vært relevante for analysen har blitt utelatt. Til tross for disse forbeholdene setter de ulike tekstene søkelyset på viktige og sentrale problemstillinger knyttet

---

¹² Sigmund Grønmo, *Samfunnsvitenskapelige metoder*, (Bergen: Fagbokforlaget, 2004), 187.

¹³ *Ibid.*

til muslimers møte med vestlige samfunn og kulturer – problemstillinger som blir illustrert gjennom konkrete og gjenkjennelige eksempler fra det levde liv. Forhåpentligvis kan spørsmålene og svarene i fatwaene bidra til å belyse og skape større innsikt og forståelse for hvilke utfordringer muslimer står overfor i deres møte med vestlig kultur og samfunn og Vestens ikke-muslimske befolkning.

Oppgavens struktur og inndeling

Kapittel 1 har vært det innledende kapitlet hvor oppgavens tema og problemstilling har blitt presentert. I tillegg har jeg gjort rede for oppgavens datainnsamling og metode. Kapittel 2 omhandler fatwaens rolle i den islamske rettsvitenskapen. Innledningsvis tar kapitlet for seg hva en fatwa er, hvem som kan be om å få utstedt en fatwa og hvem som ifølge den islamske rettsvitenskapen er kvalifisert til å utstede fatwaer. Videre vil kapitlet gjøre rede for hvilke kriterier som må foreligge for at en fatwa skal utstedes på korrekt vis, hvilke formelle krav som stilles til fatwaens utforming og innhold, samt hvilke funksjoner fatwaer kan utfylle. Kapittel 2 vil også gi en presentasjon av muftien som historisk skikkelse. Her vil jeg belyse muftienes skiftende roller og funksjoner opp gjennom islams historie fra de første fatwaene ble utstedt av profeten Muhammad selv, muftiens rolle under kalifatet og i det osmanske riket, frem til moderne tid hvor statsmuftiembetet er underlagt samtidens politiske klima. I kapitlet vil jeg også diskutere fatwaens funksjon i de nye elektroniske mediene og redegjøre for noen forskeres syn på hvilke implikasjoner uoffisielle, internettbaserte muftier kan ha på de tradisjonelle religiøse autoritetene.

Kapittel 3 omhandler det islamske nettstedet IslamOnline som oppgavens kilde-materiale er hentet fra. Her vil jeg belyse nettstedets oppstart, visjon og målsetning i tillegg til at jeg vil gi en kort presentasjon av nettstedets ideologiske frontfigur og bidragsyter, sheikh Yusuf al-Qaradawi. Videre omhandler kapitlet muftiene som er tilknyttet IslamOnline og jeg vil blant annet se på deres bakgrunn og ideologiske tilknytning. I tillegg vil jeg gi en kort beskrivelse av IslamOnlines brukere. Kapittel 3 avrundes med en presentasjon av IslamOnlines fatwaer og hvordan disse online fatwaene skiller seg fra tradisjonelle fatwaer.

Kapittel 4 utgjør oppgavens analysedel. Denne delen av oppgaven søker å belyse hvordan IslamOnline råder de muslimske minoritetene i Vesten til å forholde seg til hverdagens utfordringer i det vestlige samfunnet. Fatwaene gir et innblikk i hvordan nye problemstillinger kan løses når disse spørsmålene ikke blir utførlig omhandlet i de islamske kildene. Kapittel 4 avrundes med en oppsummering av kildematerialet og analysen.

Kapittel 5 er avslutningskapitlet. Her vil jeg oppsummere oppgaven og konkludere.

2. Fatwaer som doktrineformende redskap

Hvis en muslim er i tvil om spørsmål av religiøs, moralsk eller juridisk art, kan han konsultere en spesialist for å få en domsavsigelse på den aktuelle problemstillingen. En slik domsavsigelse kalles *fatwā* og kan gis av en *muftī*, en ekspert på islamsk rettsvitenskap (*fiqh*). Personen som ber om å få utstedt en fatwa kalles *mustaftī* og selve domsavsigelsen av en fatwa kalles *iftā* eller *futyā*.¹⁴

Spørsmålene som legges til grunn for utstedelsen av en fatwa kan omhandle alle mulige slags temaer og problemstillinger. Religionshistorikeren Jakob Skovgaard-Petersen presiserer i sin doktoravhandling *Defining Islam for the Egyptian State: Muftis and Fatwas of the Dār al-Iftā* at islamsk rettsvitenskap ikke er begrenset til hva vestlige personer forstår med lover og rettsvitenskap. Tvert imot, skriver Skovgaard-Petersen, er det i islamsk rettsvitenskap utarbeidet detaljerte regler for passende oppførsel i alle livets aspekter; både sivile og religiøse temaer. Ifølge Skovgaard-Petersen spiller ikke fatwaene kun en viktig rolle i å regulere og islamisere folkets oppførsel, men innlemmer samtidig alle menneskelige handlinger inn i sfæren av islamsk rettsvitenskap. Fatwaen og muftien, konkluderer Skovgaard-Petersen, befinner seg derfor mellom de verdslige hendelser og teoretiseringen av dem.¹⁵

Islam har ingen pave eller et kontor som kan gripe inn i uenigheter om rett tro eller praksis, noe som har ført til at islam alltid har hatt stor toleranse innad i egne rekker, skriver professor Knut Vikør i artikkelen “Er fatwaer farlige?”. Ulike tolkninger av teologiske spørsmål har derfor kunnet eksistere side om side, men for å opprettholde et religiøst fellesskap på tvers av ulike teologiske oppfatninger har muftiene spilt en viktig rolle i å formidle kunnskap om den islamske loven til den vanlige muslim gjennom utstedelser av fatwaer.¹⁶ Ifølge religionsviter Cecilie Kayser har fatwaer som doktrineformende redskaper “bidratt til sosial orden i tilfeller hvor monopol på religiøs autoritet og pragmatisk utvikling av loven har vært fraværende: de har supplert shari’ah og gradvis blitt innlemmet i grenene av islamsk rettsvitenskap”.¹⁷

---

¹⁴ Skovgaard-Petersen, *Defining Islam for the Egyptian State*, 2.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Knut S. Vikør, “Er fatwaer farlige?”, kronikk i Bergens Tidende, 22.04.1999.

¹⁷ Kayser, “Kanskje sannheten er for kjedelig?”.

Form og innhold

Fatwaer følger en standardisert form hvor spørsmålsstilleren (*mustaftī*) legger frem sitt spørsmål som muftien svarer på. Selve svaret innledes med det faste *basmala*-formularet *bismillāh al-rahmān al-rahīm*, “I Guds navn, den Nåderike, den Barmhjertige” etterfulgt av muftiens svar på spørsmålet, samt råd og veiledning om hvordan muslimen bør håndtere den aktuelle problemstillingen. Fatwaen avsluttes med det sedvanlige *wa-Allāh a‘lam* (Gud vet best) som viser at til tross for at fatwaen representerer shari’ah, den guddommelige åpenbarte loven, kan intet menneske kjenne Guds vilje fullt og helt. Muftiens svar er derfor bare det beste et menneske kan slå fast om Guds vilje.¹⁸

I fatwaen må muftien begrunne sitt svar med henvisninger til de islamske kildene Koranen og hadith-samlingene. Til sammen utgjør disse “lovens røtter” (*usūl al-fiqh*) som betraktes som teorien bak den islamske rettsvitenskapen (*fiqh*). Ifølge Jakob Skovgaard-Petersen blir fatwaens utforming og innhold diskutert i Koranen og hadith-litteraturen og kan ifølge den islamske rettsvitenskapen bli utstedt både i muntlig og skriftlig form. Skovgaard-Petersen skriver at utstedelser av skriftlige fatwaer blir anbefalt for å unngå at det oppstår misforståelser. Fatwaen skal inneholde et presist svar på spørsmålet, formulert på en objektiv og forståelig måte, uten å etterlate rom for senere tolkninger. Muftien må gi nøyaktige sitater fra skriften og henviser til islams skriftsteder for å underbygge svaret han har gitt i fatwaen. Den rettslærde bør ikke generalisere i situasjoner da detaljer er nødvendige og han står fritt til å utsette svaret hvis han føler at han må undersøke problemstillingen ytterligere før han avgir fatwaen.¹⁹

Usūl al-fiqh-litteraturen inneholder ikke bare retningslinjer for hvordan *iftā* skal utføres korrekt, men setter også standarden for hvem som kan utøve rollen som mufti. Muftien må være muslim og av god karakter (°*adl*), ha kommet i puberteten og vedkommende må ha inngående kjennskap til den islamske loven.²⁰

Beretningene om profetens levevis og om hva han sa og gjorde står sentralt i islams rettstenkning hvor tanken om profetens sunna (*sunna al-nabī*) ble utviklet tidlig. I Koranen fremheves profeten som et forbilde for de troende, og profetens forbilledlige liv belyses i hadith-litteraturen som på 800-tallet ble definert som en av “lovens røtter” og dermed som en kilde til islamsk lov. I islam vektlegges hadith både på grunn av profetens autoritet og på grunn av lovens sentrale rolle.

---

¹⁸ Knut Vikør, *Mellom Gud og stat*, 145.

¹⁹ Jakob Skovgaard-Petersen, *Defining Islam for the Egyptian State*, 3-4.

²⁰ *Ibid.*, 6.

Ifølge islamsk tradisjon ble beretningene om profeten overlevert av troverdige vitner fra den første generasjon muslimer frem til de ble nedtegnet på 800- og 900-tallet. Under nedtegnelsen og samlingen av hadith-tekstene ble omfanget avgrenset og det ble foretatt vurderinger av hadithenes autensitet, hvor de ble kategorisert som *ṣaḥīḥ* (korrekt/autentisk), *ḥasan* (god) eller *ḍaʿīf* (svak). Hvorvidt hadith-teksten ble vurdert som autentisk eller falsk ble vurdert etter rekken av navngitte personer som har overlevert beretningen. En slik kjede kalles *isnād*, og for at en hadith skal anses å være autentisk må hadithens *isnād* bestå av troverdige personer som helst skal kunne føres tilbake til profeten selv. En hadith består av to deler hvor *isnād* utgjør den første delen, mens den andre delen består av selve teksten (*matn*), profetutsagnet.

Hadith-litteraturen tillegges stor vekt når muftien skal begrunne svaret i fatwaen. Som oppgavens kildemateriale vil vise, refererer muftiene som har utstedt de ulike fatwaene til flere hadither for å belyse fatwaens problemstilling. I flere av fatwaene foretar muftien en vurdering av hadithenes autensitet for å begrunne hvorfor/hvorfor ikke den aktuelle hadithen bør vektlegges.

Ifølge Vikør kan fatwaer ha ulike funksjoner som alle fyller ulike samfunnsoppgaver. Han deler fatwaer inn i tre tematiske kategorier; juridiske, politiske og private, hvor det er de juridiske fatwaene som ifølge Vikør er den vanligste typen og også den typen som har hatt mest betydning opp gjennom historien. Juridiske fatwaer er teoretiske i sitt spørsmål og blir utstedt i forbindelse med en rettssak hvor muftien kan fungere som rådgiver for en dommer. De uttrykker den rettslærdes tolkning av den islamske loven og er rettleidende, men ikke bindende. Fatwaen kan legges til grunn for en rettskraftig dom, men det er dommerens oppgave å ta stilling i den faktiske rettssaken.²¹ En juridisk fatwa har følgelig en annen status enn en rettskraftig dom: fatwaen informerer om den islamske loven og uttrykker allmenne rettsprinsipper selv om fatwaen er utstedt på forespørsel i en spesiell sak. En rettskraftig dom er derimot spesifikk og bindende i henhold til det konkrete tilfellet.²²

Politiske fatwaer betegner Vikør som en type fatwaer som blir utstedt på forespørsel fra en sultan, hersker eller en annen politisk aktør som ønsker å legitimere sin politiske handling gjennom en fatwa. Videre påpeker Vikør at begrepet "fatwa" også er blitt brukt for å omtale politiske utspill, slik som var tilfellet med Khomeinis fatwa mot forfatteren Salman Rushdie i 1989.

---

²¹ Vikør, *Mellom Gud og stat*, 138-139.

²² *Ibid.*, 145.

Den tredje formen for fatwaer, som Vikør kaller private fatwaer, er spørsmål stilt av individuelle muslimer og omhandler rituelle forskrifter eller andre deler av muslimens religiøse liv.²³ I vår tid har slike private fatwaer blitt svært aktuelle, spesielt for muslimer som flytter til ikke-islamske land hvor de møter nye og ukjente problemer. Som oppgavens analysedel vil vise er det mange muslimer som ønsker å få “legitimert” sitt opphold i et vestlig land eller sine handlinger i møte med den vestlige kulturen gjennom en fatwa. Hvilke problemer og utfordringer som spørsmålsstillerne ønsker å få belyst i form av fatwaer vil bli nærmere omtalt i kapittel 4.

Muftien som historisk skikkelse

En mufti er en islamsk rettslærd eller juridisk rådgiver som tar stilling til religiøs-rettslige spørsmål og som avgir en skriftlig rettsvurdering, fatwa. Ifølge islamsk tradisjon ble de første fatwaer gitt av profet Muhammad selv for 1400 år siden og disse første fatwaene ble gitt til de første muslimene som måtte få forklaringer på mange ting ved den nye troen.²⁴ Siden den gang har både fatwaen og muftiens posisjon og rolle endret seg i takt med samfunnet og muftien som historisk skikkelse har vært i stadig utvikling opp gjennom historien.

I begynnelsen var muftiens funksjon først og fremst privat. Hans autoritet var basert på vedkommendes omdømme som islamsk rettslærd og han kunne bli oppsøkt av muslimske lekmenn som søkte svar på sine spørsmål.²⁵ Videre utviklet muftiens rolle seg til å bli et religiøst embete oppnevnt av kalifen, slik tilfellet var under Abbasidene (750-1200 e.Kr). Fra 1100-tallet ble tittelen *shaykh al-islām*, islams overhode, brukt om ”stormuftien” som i det osmanske riket utgjorde den høyeste juridiske og teologiske embetsmann og den fremste ekspert på islamsk lov.²⁶ Ifølge Vikør fungerte stormuftien under osmanerne som en religiøs legitimitet for sultanen,²⁷ men Schacht påpeker at utnevnelsen av en stormufti ikke nødvendigvis medførte at muftiens juridiske råd ble tillagt større verdi av den grunn, de statsutnevnte muftiene hadde aldri monopol på å utstede fatwaer og praksisen med å konsultere anerkjente private rettslærde har ifølge Schacht aldri opphørt.²⁸ Muftiembetet under osmanerne ble avskaffet i 1924, samtidig med opphevelsen av kalifatet.

---

²³ Vikør, *Mellom Gud og stat*, 138.

²⁴ Skovgaard-Petersen, “Fatwaenes genkomst”, *Babylon, tidsskrift om Midtøsten og Nord-Afrika*, nr. 2 (2003): 37.

²⁵ Joseph Schacht, *An Introduction to Islamic Law* (New York: Oxford University Press, 1982), 74.

²⁶ Per Kværne og Kari Vogt (red.), *Religionsleksikon*, (Oslo:Cappelen Akademiske Forlag, 2002), 261.

²⁷ Vikør, *Mellom Gud og stat*, 141-142.

²⁸ Schacht, *An Introduction to Islamic Law*, 74.

Parallelt med at det osmanske riket ble svekket i siste halvdel av det nittende århundret, skjedde det ifølge Skovgaard-Petersen en omorganisering og sentralisering av rettssystemet i den osmanske provinsen Egypt. Det ble opprettet et sekulært rettssystem og det skjedde en gradvis kodifisering av lovverket. Denne omorganiseringen bidro til at det gradvis vokste frem en egyptisk statsmufti, hvis rolle ble sterkt begrenset på grunn av det nye kodifiserte lovverket.²⁹ Skovgaard-Petersen skriver at i stedet for å akseptere at deres juridiske rolle ble mer og mer marginal, begynte stormuftiene å lete etter nye arbeidsområder. Under Muhammad °Abduh sin tid som statsmufti (1899-1905) ble nye arbeidsoppgaver utformet i tråd med °Abduhs salafistiske reformbevegelse. Den ville forene islam med den moderne verden; statsmuftiens oppgave ble å veilede den muslimske befolkningen i hvordan islam kunne praktiseres i det moderne samfunnet.³⁰

Som Skovgaard-Petersens avhandling viser, har statsmuftiens posisjon og rolle i det egyptiske samfunnet vært underlagt en rekke faktorer som for eksempel det politiske systemet og graden av ytringsfrihet. Ifølge Skovgaard-Petersen har muftien vekslet mellom å spille en fremtredende offentlig rolle i noen perioder, slik tilfellet var fra 1920-tallet under maktspeillet mellom engelskmennene, kongen og parlamentet, til å være begrenset til kun å uttale seg offentlig i de tilfeller hvor statsmuftien kunne bidra til regjeringens egen propaganda, slik situasjonen var under presidentene Nasser og Sadat (1952-1978).³¹

Nåværende mufti, Sayyid Ṭantāwī er ifølge Skovgaard-Petersen i dag en av Egypts mest kjente personligheter og spiller en svært stor rolle i mediene blant annet gjennom intervjuer i fjernsyn eller aviser og gjennom pressekonferanser rundt om i landet.³² Skovgaard-Petersen konkluderer med at til tross for at muftien i dag spiller en viktig offentlig rolle gjennom å representere islamsk lov og tankegang, opererer dagens statsmufti under et politisk klima hvor opposisjonelle islamister anklager muftien for å være den egyptiske statens nikkedukke som legitimerer statlig uislamsk politikk skjult bak islamsk retorikk.³³

---

²⁹ Skovgaard-Petersen, *Defining Islam for the Egyptian State*, 103-104.

³⁰ *Ibid.*, 375.

³¹ *Ibid.*, 376-377.

³² *Ibid.*, 256.

³³ *Ibid.*, Resume, 5.

Internettfatwaer

Bruk av ny teknologi til å publisere fatwaer har satt fart på kampen om å definere islam i det offentlige rom. I våre dager kan man få utstedt fatwaer både i aviser og ukeblader, på TV og på radio, og internett har ikke minst spilt en viktig rolle i bruken av fatwaer som doktrineformende redskap.

Spørsmålsstillers anonymitet i disse nye mediene er med på å bestemme vilkårene rundt utstedelsen av fatwaer; ømtålige temaer kan bli belyst og nye temaer kan bli satt på dagsorden uten at spørsmålsstilleren risikerer reaksjoner fra omgivelsene. Denne anonymiteten gjør det samtidig lettere for spørsmålsstilleren å overse svaret i fatwaen hvis det ikke faller i smak. Islamforsker Gary R. Bunt påpeker at det er vanskelig å kvantifisere hvorvidt de moralske og etiske dimensjonene ved å motta en fatwa er de samme enten man mottar et juridisk råd fra en rettslærd via tradisjonelle, ikke-elektroniske kanaler, eller fatwaer utstedt via internett.³⁴

Ifølge Alexandre Caeiro, forsker ved International Institute for the Study of Islam in the Modern World (ISIM), har flere akademiske studier konsentrert seg om det han kaller “cyber-muftiens” undergravende effekt på tradisjonelle religiøse autoriteter. Videre hevder Caeiro at det er blitt argumentert for at en attraktiv og effektiv internettside er mer virkningsfull for at muftien skal fremstå som en religiøs autoritet enn hva som er tilfellet med tradisjonell religiøs skoling og den tradisjonelt anerkjente kjeden av videreført kunnskap. Disse forskerne har ifølge Caeiro pekt på fraværet av etablerte sentre for islamsk vitenskap som for eksempel al-Azhar og the Islamic Fiqh Academy i Jeddah på internett, og har sett dette i sammenheng med suksessen til tidligere ukjente og ofte anonyme cyber-muftier. Caeiro mener derimot at cyber-muftiens rolle er overdrevet til tross for at bruken av internett medfører eksponering av offisielle, så vel som uoffisielle muftier.³⁵

Ifølge Skovgaard-Petersen er den største forskjellen mellom disse nye fatwaene og tidligere tiders fatwaer at konteksten er borte fordi muftien aldri møter den som spør han:

Muftien kan ikke ta individuelle hensyn, han kan dårlig indtænke en social sammenheng. I stedet må han tænke i prinsipper, han må give fatwaen, så i princippet alle muslimer kan følge det overalt. Når en fatwa bliver masseproduceret i aviser, i radio, på TV eller internet, må han endvidere regne med, at brugere vil anvende det til deres specifikke formål, og særlig interesserede vil sammenligne fatwaen

---

³⁴ Gary R. Bunt, *Islam in the Digital Age* (Sterling: Pluto Press, 2003), 135-136.

³⁵ Alexandre Caeiro, “Debating Fatwas in Cyberspace: The Construction of Islamic Authority in Four Francophone Muslim Internet Forums”, *Sacred Media; Transforming Traditions in the Interplay of Religion and Media*, <http://www.sacredmedia.jyu.fi/mainpage.php#caeiro> (28.07.07).

med andre og kritisere den. Dette styrker en standardiserende, kontekstløs skriptpluralisme, hvor muftien ikke vil risikere for meget, men citere et klassisk princip.³⁶

Ifølge Caeiro er pluralisme av fatwaer ikke noe nytt fenomen i islams historie og er derfor heller ikke med på å endre maktforholdet mellom spørsmålsstilleren og muftien. På internett så vel som i den virkelige verden, skriver Caeiro, er prosessen med utgivelse av fatwaer med på å reprodusere skillet mellom lærd og lekmann, derfor er det ikke rom for samhandling de to imellom.³⁷

I det påfølgende kapitlet skal jeg belyse hvordan sheikh Yusuf al-Qaradawi, IslamOnlines gallionsfigur, bruker det populære islamske nettstedet IslamOnline til å eksponere sine standpunkter og tolkninger av islam. Videre vil jeg kort presentere muftiene som utsteder IslamOnlines fatwaer samt gjøre rede for deres bakgrunn og ideologiske tilhørighet. Jeg skal også ta for meg IslamOnlines brukere før jeg avslutter kapitlet med en presentasjon av IslamOnlines internettfatwaer.

---

³⁶ Skovgaard-Petersen, "Fatwaenes genkomst", 37.

³⁷ Caeiro. "Debating Fatwas in Cyberspace".

3. IslamOnline

IslamOnline.net er et av de mest besøkte islamske nettstedene som publiserer fatwaer både på arabisk og engelsk. Som tidligere nevnt opererer IslamOnline med en arabiskspråklig og en engelskspråklig nettside som blir produsert uavhengig av hverandre med ulike redaktører. Ifølge islamforsker Bettina Gräf gjenspeiler nettsidenes innhold og tematikk både redaktørens interesser og fokus, og at de to nettstedene er tilpasset ulike målgrupper: Den arabiske nettsiden henvender seg først og fremst til arabiskspråklige muslimer i den arabiske verden, mens den engelske nettsiden hovedsakelig henvender seg til muslimske minoriteter i ikke-muslimske land. Flere av artiklene i den engelske nettversjonen er i tillegg myntet på vestlige ikke-muslimer og nye konvertitter til islam.³⁸

IslamOnline spiller ifølge Gräf to ulike roller. For det første utgjør IslamOnline et forum for muslimer over hele verden hvor de kan diskutere, motta råd og kommunisere. For det andre skal nettstedet være med på å korrigere og nyansere det ofte forenklete bildet av islam som ikke-muslimer får presentert via mediene. IslamOnlines sjonglering med disse to rollene er ifølge Graf med på å illustrere nettstedets mål om å understreke islams pluralisme og de ulike virkelighetene som utgjør muslimers hverdag rundt omkring i verden.³⁹

IslamOnline.net ble opprettet med base i Qatar i 1997 med det formål å fungere som en veiviser for muslimer i spørsmål som dukker opp i det moderne livet. Gjennom å svare på spørsmål fra andre muslimer, forbedre islams omdømme og å tilby en plattform for diskusjoner som ville gjøre brukerne kjent med ulike perspektiver og synspunkter, ønsket nettstedets initiativtaker, Maryam Hasan al-Hajari, en kvinnelig IT-spesialist fra Qatar, å tilby et alternativ til allerede eksisterende islamske nettsteder.⁴⁰

Den egyptiske *ʿālimen* Sheikh Yusuf al-Qaradawi, president i det Europeiske Rådet for Fatwa og Forskning (ERFF) og trolig den muslimske verdens mest innflytelsesrike lærde,⁴¹ var i 1997 med på å starte opp IslamOnline. Ifølge al-Qaradawi skal nettsiden verken være nasjonalistisk eller laget for en spesiell målgruppe. Tvert imot er målsetningen med siden at den skal fungere som et prosjekt for hele den islamske *ʿummahen*, noe al-Qaradawi understreker med følgende utsagn: “It is the *jihād* of our era”. Al-Qaradawi er en viktig bidragsyter til IslamOnline i form av artikler og fatwaer, men ifølge Gräf er hans rolle i

---

³⁸ Bettina Gräf, “IslamOnline.net: Independent, interactive and popular”, 5, http://www.arabmediasociety.com/articles/downloads/20080115032719_AMS4_Bettina_Graef.pdf. (22.04.2008).

³⁹ Ibid., 7.

⁴⁰ Ibid., 3.

⁴¹ Raymond William Baker, *Islam Without Fear: Egypt and the New Islamists* (Cambridge: Harvard University Press, 2003), 4.

forhold til IslamOnline for det meste en æresbevisning i tillegg til at navnet hans er med på å gi siden legitimitet og troverdighet.⁴²

IslamOnline er hovedsakelig finansiert gjennom donasjoner og salg av teknisk kunnskap til islamske institusjoner rundt omkring i verden, og har et administrativt hovedkvarter i Doha.⁴³ Nettstedets innhold blir produsert av 150 ansatte ved IslamOnlines hovedkvarter i Kairo, hvorav mange er studenter eller tidligere studenter ved al-Azhar.

IslamOnlines muftier

Gary Bunt hevder at muftiene som er tilknyttet IslamOnlines fatwatjeneste har mange ulike bakgrunner, men at de alle har det til felles at de deler al-Qaradawis verdensanskuelse.⁴⁴ I sin masteroppgave om al-Qaradawi skriver Jovard Valen at al-Qaradawi er opptatt av å fornye islam i tråd med dens lover og regler for å gjøre islam mer tilpasset dagens virkelighet.⁴⁵ Ifølge Valen fremstår han som en pådriver for å ta i bruk moderne virkemidler i arbeidet med å spre islams budskap og i formidlingen av sitt syn på islam.⁴⁶ Til tross for dette betegnes al-Qaradawi som alt fra en farlig fundamentalist til altfor moderat og ettergivende, alt etter som hvem som uttaler seg.⁴⁷ Som president i Det Europeiske Rådet for Fatwa og Forskning er al-Qaradawi frontfigur for rådets relativt liberale holdninger som har som målsetning å integrere muslimene i Europa på best mulig måte. På den annen side har al-Qaradawi vært gjenstand for skandaleoppslag i europeiske medier blant annet ved å offentlig benekte at holocaust noen gang har funnet sted.

Muftiene som er representert i oppgavens kildemateriale er tilknyttet en rekke ulike muslimske organisasjoner og islamske institusjoner både innad i den muslimske verden og i Vesten, noe som reflekterer den allsidige gruppen av muslimer som IslamOnline henvender seg til.⁴⁸

Når det gjelder muftienes bakgrunn og kompetanse til å ta stilling til nye problemstillinger som ikke blir omhandlet i de islamske kildene påpeker Skovgaard-Petersen at fatwaer kan være en viktig kilde til å forstå muftiens verdensbilde. Han skriver:

---

⁴² Gräf, "IslamOnline.net: Independent, interactive, popular", 3.

⁴³ Ibid., 1.

⁴⁴ Bunt, *Islam in the Digital Age*, 147-148.

⁴⁵ Jovard Valen, *Yūsuf al-Qaradāwī og muslimers forhold til ahl al-kitāb* (Masteroppgave i arabisk. Bergen: Universitetet i Bergen, 2007), 14.

⁴⁶ Ibid., 6.

⁴⁷ Ibid., 2.

⁴⁸ For oversikt over alle muftiene som er representert i kildematerialet, se appendix.

When giving fatwas on entirely new subjects within such fields as medicine or science, a mufti must often be at a loss because he does not understand these issues, and he will have to press the classical sources hard to obtain anything of relevance to the case in point. What he will do, then, is to consult all sorts of Islamic books on the subject, as well as other literature which seem relevant. In short, the classical legal heritage will be supplemented with new sources which, although not quoted, may have a much greater impact on the mufti's understanding of the issue, and, consequently, on the fatwa he delivers.⁴⁹

IslamOnline har imidlertid tatt høyde for disse utfordringene. Ifølge Gräf er IslamOnline det eneste islamske nettstedet som ikke utelukkende inviterer eksperter på shari'ah til å gi råd i form av fatwaer. Akademikere fra andre fag som for eksempel sosiologi, statsvitenskap, psykologi, medisin og økonomi er også medvirkende i utstedelsen av nettstedets fatwaer. Gräf påpeker at dette skyldes IslamOnlines idé om at tradisjonelt utdannede muftier som oftest ikke kan gi svar på spørsmål som krever spesiell kompetanse utenfor rammene til islamsk juss og teologi.⁵⁰

IslamOnline har knyttet til seg et betydelig antall muftier og antallet er økende. Per august 2008 inneholdt den arabiske fatwabanken navn på 362 muftier sammenliknet med kun 150 navn i januar 2007. Den engelske fatwabanken inneholdt per august 2008 navn på 207 muftier og 170 navn i januar 2007.⁵¹ I et tidsrom på i overkant av halvannet år har derfor hele 212 nye muftier fått publisert fatwaer på IslamOnlines arabiske nettside, mens 37 nye navn er blitt tilført på den engelske nettsiden. Dette kan tyde på at behovet for å få utstedt fatwaer online er betydelig og at det er et marked i sterk vekst.

Spørsmålsstillerne

Det er vanskelig å vite noe om brukerne av IslamOnline fordi all informasjon om brukerne er anonymisert. Informasjon om brukernes nasjonalitet, bosted, alder og kjønn ville vært med på å gi oss et klarere bilde av hvem som er IslamOnlines mest aktive brukere og kunne fungert som en viktig indikator på i hvilke miljøer IslamOnline har størst grad av innflytelse. Fatwaene oppgir spørsmålsstillerens fornavn (i sjeldne tilfeller fullt navn) og eventuelt land. Denne informasjonen er dog av liten eller ingen nytteverdi, da spørsmålsstilleren kan oppgi hvilket som helst navn og opprinnelsesland/bosted.

---

⁴⁹ Skovgaard-Petersen, *Defining Islam for the Egyptian State*, 19-21.

⁵⁰ Bettina Gräf, "IslamOnline.net: Independent, interactive, popular", 2.

⁵¹ Tallene er hentet fra IslamOnline.net sine fatwabanker (18.08.2008) og fra Gräf, "IslamOnline.net: Independent, interactive, popular", 12.

Internett-trafikkovervåkningsselskapet Alexa.com kan likevel gi oss en pekepinn på hvor IslamOnlines brukere befinner seg. Ifølge Alexa.com kommer 17,3% av IslamOnline sine brukere fra Egypt, etterfulgt av Saudi Arabia med 16,7%, Algerie 7,1%, Sudan 6,3% og USA på en femte plass med 5,6%. Videre er også flere vestlige land representert på Alexas topp 20 liste: Tyskland og Storbritannia (2,1%), Canada (1,3%) og Australia (1,1%). Listen viser altså at IslamOnline sine brukere hovedsakelig kommer fra arabisktalende land i Midtøsten og Nord-Afrika, samt fra store vestlige land som USA, Tyskland og Storbritannia som alle har relativt store grupper med muslimske innvandrere.⁵²

Fatwaene

Som tidligere omtalt foregår utstedelsen av tradisjonelle fatwaer ved at en navngitt spørsmålsstiller (*mustaftī*) ber en mufti om en fatwa som svar på en bestemt problemstilling i en bestemt situasjon. Konteksten er med andre ord kjent, slik Skovgaard-Petersen har påpekt. Fatwaene som IslamOnline publiserer avviker derfor fra tradisjonelle fatwaer på flere måter, blant annet fordi IslamOnline opererer med en litt annen struktur og oppbygging på sine fatwaer.

Øverst på fatwaen oppgis spørsmålsstillerens fornavn og eventuelt land. Hvorvidt spørsmålsstilleren oppgir det landet vedkommende faktisk er bosatt i eller om det er opprinnelseslandet som blir oppgitt, varierer. I kildematerialet er det eksempler på at spørsmålet for eksempel er stilt av Shādī - Egypt, mens det fremkommer i spørsmålet at Shādī faktisk er bosatt i et vestlig land. Omvendt finner vi også eksempler på at spørsmålsstillere med arabiske fornavn oppgir et vestlig land i denne delen av fatwaen. På neste linje følger fatwaens tittel som gir en indikasjon på fatwaens tema, etterfulgt av selve spørsmålet. Spørsmålsformuleringene varierer både i lengde og i detaljer fra å være helt konkrete til å være detaljrike utbroderinger av vedkommendes situasjon og hvilke islamske kilder spørsmålsstilleren ønsker at svarene fra IslamOnline skal baseres på. Både i de arabiske og engelske fatwaene innledes noen av spørsmålene med høflighetsfraser som *al-salāmu ʿalaykum* (fred være med dere) og avsluttes med *jazakum Allāhu khayran* (Gud velsigne deg), mens andre spørsmålsstillere verken tar i bruk noen form for høflighetsfraser eller religiøs språkbruk i sine spørsmål. Til slutt følger fatwaens dato, navn på muftien/muftiene/gruppen av muftier som har formulert svaret og til slutt hvilken kategori fatwaen tilhører.

---

⁵² Tallene er hentet fra http://www.alexa.com/data/details/traffic_details/islamonline.net (13.08.2008). En link til IslamOnlines engelske versjon fra Alexa kan tyde på at tallene kun er basert på den engelske versjonen, men dette blir imidlertid ikke oppgitt av Alexa.

Selve svaret innledes med *basmala*-formularet (I Guds navn, den Nåderike, den Barmhjertige) før IslamOnline takker spørsmålsstilleren for tilliten vedkommende har vist ved å sende inn sitt spørsmål til dem. Videre ber IslamOnline en bønn om at spørsmålsstilleren må bli rettleidet i sin tro (bønnen er tilpasset spørsmålet) før IslamOnlines redaksjon gir en generell introduksjon eller oppsummering av svaret. Videre henviser IslamOnline til en eller flere muftier. Her skiller IslamOnline sine fatwaer seg fra tradisjonelle fatwaer fordi IslamOnline har åpnet opp for at flere muftier kan gi sine refleksjoner omkring den samme problemstillingen, hvor det til slutt er IslamOnlines redaksjon som redigerer muftienes svar og setter dem sammen til den fatwaen som publiseres for IslamOnlines brukere. Mange av svarene er for øvrig varianter av samme svar, noe som kan tyde på at muftiene anvender tidligere utstedte fatwaer eller at de opererer med en rekke standard svar som de nøyer seg med å tilpasse til den aktuelle problemstillingen.

Avslutningsvis henviser IslamOnline leseren til andre tematisk like fatwaer som IslamOnline har utstedt og IslamOnline minner om at spørsmålsstilleren gjerne må henvende seg til dem igjen hvis vedkommende har flere spørsmål. Fatwaen avsluttes med en bønn om at Gud må rettlede spørsmålsstilleren til den rette vei og det faste formularet *Allāhu a'lam*. "Gud vet best".

4. Muslimske minoriteter i Vesten

Om lag 15-20 millioner muslimer lever i dag som muslimske minoriteter i ikke-muslimske land. Dette utgjør et relativt nytt fenomen både for muslimene selv, landene de lever i og for det vestlige samfunnet som de blitt en del av. Til tross for at majoriteten av Vestens muslimske befolkning enten er født og oppvokst i Vesten eller har innvandret med tanke på å slå seg ned for godt, utgjør integrasjon i det vestlige samfunnet likevel en utfordring. Spesielt for muslimer med innvandrerbakgrunn kan integrasjon i det vestlige samfunnet være problematisk fordi disse muslimene ikke ønsker å integreres på bekostning av deres religiøse identitet. I tillegg til problemer knyttet til utdanning, språkbeherskelse og sosial anerkjennelse kommer religiøse og rettslige spørsmål.⁵³

Den klassiske islamske rettsvitenskapen (*fiqh*) delte verden inn i *dār al-islām*, islams land eller område og *dār al-ḥarb*, krigens land eller krigsområde. Blant tidligere tiders jurister var det mange som advarte muslimene mot å oppholde seg i ikke-muslimske land over lengre tid, blant annet fordi de fryktet at muslimen ikke ville være i stand til å overholde sine religiøse forpliktelser og fordi de fryktet en svekkelse av den islamske staten. Også i dag finnes det muslimske rettslærde som advarer muslimer mot å oppholde seg i ikke-muslimske land, også omtalt som *dār al-kufr*, “vantroens land”. Til tross for dette viser en undersøkelse at så mye som en tredjedel av alle muslimer lever utenfor muslimske land.⁵⁴ Denne inndelingen av verden blir imidlertid ikke omtalt i verken Koranen eller profetens *sunna*, men spørsmål knyttet til muslimers opphold i Vesten er likevel et tema som opptar mange av muslimene som søker råd gjennom IslamOnlines fatwaer. I underkapitlet “Forbyr islam opphold i Vesten?” vil jeg derfor undersøke hvorvidt IslamOnlines muftier mener at det er hensiktsmessig å tilpasse de islamske juridiske bestemmelsene til dagens virkelighet.

Denne todelingen av verden ble i siste halvdel av det 20. århundre gjenstand for debatt, noe som har ført til at ledende islamske rettslærde avviser eller modifierer dette klassiske verdensbildet.⁵⁵ I kildematerialet legges det vekt på at det er tillatt for muslimer å oppholde seg i ikke-muslimske land på betingelse av at de har frihet til å praktisere religionen og å bevare sin islamske identitet. Under disse omstendighetene er oppholdet i det vestlige landet tillatt fordi muslimen da de anses å oppholde seg i *dār al-‘ahd*, en fjerde kategori som betegner de områder hvor islamsk lov ikke gjelder. I *dār al-‘ahd* kan muslimen oppholde seg

---

⁵³ Mathias Rohe, *Muslim Minorities and the Law in Europe. Chances and Challenges* (New Delhi: Global Media Publications, 2007), 11.

⁵⁴ Ali M. Kettani, *Muslim Minorities in the World Today* (London: Mansell Publishing Limited, 1986), 18.

⁵⁵ Kværne og Vogt (red.), *Religionsleksikon*, 78.

permanent fordi islam respekteres og muslimer har frihet til å praktisere sin religion. Muslimen som oppholder seg i *dār al-ʿahd* er ifølge kildematerialet forpliktet til å innrette seg etter det vestlige landets lover og regler og å respektere landets ikke-muslimske borgere.

Dette betyr imidlertid ikke at den islamske loven ikke gjelder for de muslimske minoritetene i ikke-muslimske land. Muslimske minoriteter er også forpliktet til å overholde bestemmelsene som er åpenbart i shari'ah og det er nettopp konfliktene mellom de vestlige lovene og den guddommelige åpenbarte loven som muslimske minoriteters *fiqh* tar sikte på å finne løsninger på. I denne analysen skal vi imidlertid se eksempler på at det ikke alltid finnes gode løsninger på hvordan denne balansegangen skal opprettholdes, noe som lett kan medføre verdikonflikter for den troende mellom lojaliteten til det vestlige samfunnet og lojaliteten til islam. I underkapitlet "Islamsk lov for muslimske minoriteter" ønsker jeg derfor å undersøke hvorvidt IslamOnline tilpasser løsninger på konkrete utfordringer som muslimer i Vesten opplever, hvor de vestlige lovforskriftene og/eller normene strider mot islam. Er muslimer i Vesten ifølge fatwaene forpliktet til å følge den islamske loven fremfor vestlige lover og regler?

Underkapitlet "Heller skole enn hijab?" illustrerer problematikken knyttet til lovforbudet mot bruken av hijab i franske skoler. Her skal vi se at det ikke alltid finnes enkle islamske svar for muslimer i Vesten som ønsker å etterleve islams bestemmelser samtidig som de er lovlydige over for det vestlige landets lovverk. Hvorvidt de muslimske minoritetene i Vesten bør være aktive deltakere i det vestlige samfunnet de lever i er tema for underkapitlet "Aktive samfunnsdeltakere". Videre påpekes det i kildematerialet at valgdeltakelse er muslimenes beste sjans til å fremme deres ønsker og rettigheter. I underkapitlet "Amerikanske muslimer og krigen mot terror" uttrykker flere amerikanske muslimer sin bekymring for hvordan de skal forholde seg til de amerikanske myndighetenes krigføringspolitikk og flere lurer på hvorvidt islam tillater dem å avtjene verneplikt for den amerikanske hæren.

Forbyr islam opphold i Vesten?

Fordi den klassiske islamske loven ikke omhandler muslimers permanente opphold i ikke-muslimske land kan problemstillinger knyttet til lovligheten av muslimers opphold i Vesten gi en pekepinn på hvorvidt dagens moderne islamske rettslærde mener at det er hensiktsmessig og nødvendig å tilpasse de islamske juridiske bestemmelsene til dagens realiteter. I kildematerialet er det flere fatwaer som omhandler bruken av begrepene *dār al-ḥarb* og *dār al-islām* og mange av spørsmålsinnsenderne lurer på om slike betegnelser er passende i vår

tid. Et eksempel på dette er fatwaen “Abode of Peace and Abode of War” hvor Nadia fra Canada skriver:

Spørsmål: We read in Islamic heritage books that many jurists classify lands into the land of peace (*dar al-salaam*) and the land of war (*dar al-harb*), and that it is war that protects Muslims. Thus war is a necessity; besides, Islam cannot stand except by sword. Does this apply to our present time or was it an *ijtihad*⁵⁶ limited to their era?

Fatwa: Som svar på spørsmålet skriver sheikh Yusuf al-Qaradawi, muslimsk rettslærd og president i Det Europeiske Rådet for Fatwa og Forskning (ERFF) at juridiske bestemmelser og fatwaer bør endres som følge av forandringer og endringer i samfunnet slik at juridiske uttalelser er i tråd med samtiden. Derfor skal man ifølge al-Qaradawi ikke insistere på utdaterte uttalelser som medfører at islam og muslimer blir miskredittert på grunnlag av disse. Blant disse utdaterte juridiske bestemmelsene er inndelingen av verden i land som tilhører *dār al-salām* og *dār al-ḥarb*, for ifølge al-Qaradawi medfører disse betegnelsene at islams forhold til andre er tuftet på krig:

Islam is a religion that tends to bring easiness in all aspects of peoples' lives. Part of achieving such easiness is to acknowledge the change that happens to people whether due to the corruption of time—as jurists express—or due to the social change in a certain society, or even due to the emergence of necessities. It is due to the above consideration that the Muslim jurists state that a fatwa can be changed according to the change of time, place, custom (ʿurf), and surrounding circumstances.

Their proof in this is the practice of the Companions and the Rightly Guided Caliphs, and we are commanded by the Prophet (peace and blessings be upon him) to follow their sunnah and adhere to it so closely as if we are biting down on it with our molars. It is even evidenced by the Sunnah and by the Qur'an before it.

This obligates us in this era to reconsider some sayings and opinions adopted in previous ages. These opinions might have been suitable for those ages and circumstances but became outdated due to the major developments that the ancients could never expect. Insisting on adopting such opinions defames Islam and its people and discredits the image of its message. Among these opinions are classifying the world into a land of peace and a land of war, maintaining that war is the basis in Muslims' relations with others.

---

⁵⁶ *Ijtihād* er et sentralt begrep innen islamsk rettsvitenskap og viser til den rettslærdes uavhengige og selvstendige tolkning av de hellige tekstene, først og fremst Koranen, men også av hadith-litteraturen. Gjennom logiske resonnementer kan den rettslærde på denne måten utlede nye lovregler og løse juridisk-religiøse problemer som ikke eksplisitt er behandlet i disse tekstene. Kværne og Vogt (red.), *Religionsleksikon*, 159 og Knut Vikør, *Mellom Gud og stat*, (Oslo: Spartacus Forlag AS, 2003), 59.

Al-Qaradawi konkluderer med at slike merkelapper har blitt upassende for våre moderne tider og at de heller ikke blir underbygget av islamske tekster. Tvert imot, skriver al-Qaradawi, finnes det tekster som motstrider en slik inndeling, blant annet Koranvers 49: 13 som oppfordrer hele menneskeheten til å lære å kjenne hverandre: “Og [Vi har] gjort dere til folk og stammer, for at dere må kjenne hverandre”.

Ifølge al-Qaradawi ble den formen for jihad som islam tillot før i tiden tillatt slik at islams budskap også kunne spres til områder hvor tyranner hersket. Nå hevder han at jihad ikke lenger er nødvendig for å spre islams budskap. Tvert imot, fastslår al-Qaradawi, har muslimene i dagens verden frihet til å spre islams budskap, men han påpeker likevel at *da'wa*⁵⁷ er et aspekt ved islam som forsømmes av de troende:

As for today, there are no obstacles in the way of *da'wah*, especially in the open countries that accept variety. Moreover, Muslims can convey their call through the written and spoken word. They can reach anywhere in the world with its varied languages through the directed radio, and talk to all people in their languages to make the message clear to them. But actually they are very neglectful and they are responsible before Allah Almighty for the world nations' ignorance of Islam.⁵⁸

Al-Qaradawis påstand om at fatwaer kan og bør endres som følge av at tidene og omstendighetene endrer seg, er i tråd med holdningene til de øvrige muftiene som er representert i oppgavens kildemateriale. I fatwaen “Forståelsen av *dār al-islām* og *dār al-ḥarb* og bestemmelsen om emigrasjon fra *dār al-ḥarb*” skriver *Maḥmūd* fra Jordan til IslamOnline:

Spørsmål: Hva menes med *dār al-ḥarb* og når skal et område betegnes som *dār al-ḥarb*? Hvordan bestemmer man grensene til *dār al-ḥarb* og når er det nødvendig å emigrere?

Fatwa: Innledningsvis skriver IslamOnlines redaksjon at i et informasjonsskriv fra al-Azhar ble det erklært at inndelingen av land i *dār al-kufr* og *dār al-islām* var en *ijtihād* utledet av *mujtahidīn*⁵⁹ på grunnlag av omstendighetene i deres samtid. Det konkluderes derfor med at det ikke finnes tekstlig grunnlag som underbygger denne inndelingen av verden verken i

---

⁵⁷ *da'wa* – å spre islams budskap / oppfordring om å følge islam.

⁵⁸ IslamOnline.net, “Abode of Peace and Abode of War”, 14. august 2005, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1123585750474 (18.03.2008). Se også “Amrīka dār ḥarb am kufr?”, 06. september 2002, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528616312 (26.09.2007) og “Takfir al-gharb”, 24. november 2001, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528616004 (14.02.2008).

⁵⁹ En *mujtahid* er en fremstående muslimsk rettslærd som kan utøve *ijtihād*.

Koranen eller profetens sunna. Videre henviser IslamOnline til visepresidenten i ERFF, sheikh Faysal Mawlawi som skriver:

Dār al-ḥarb er i den islamske rettstenkningen generelt akseptert som en spesiell fase i den islamske historien i betydningen av land som ligger utenfor *dār al-islām*, hvor det ikke er noen avtaler mellom *dār al-ḥarb* og *dār al-islām*.

Videre skriver Mawlawi at sett fra et realistisk ståsted kan ikke *dār al-ḥarb* eksistere uten at det finnes *dār al-islām*. I en slik situasjon er det ifølge Mawlawi den muslimske lærde som befinner seg i *dār al-islām* som avgjør grensene til *dār al-ḥarb* og *dār al-ʿahd* (paktens område).

Mawlawi setter spørsmålsteget ved hvorvidt muslimske land i dag kan betegnes for *dār al-islām* i begrepets juridiske betydning fordi det etter hans mening bare er et fåtall av de muslimske landene som praktiserer shari'ah i sin helhet. Tvert imot praktiserer de fleste muslimske landene ifølge Mawlawi shari'ah kun i varierende grad.

Mawlawi konkluderer derfor med at det bare er et fåtall av de muslimske landene som per definisjon faller inn under termen *dār al-islām*, men til tross for dette velger han likevel å anse de land hvor majoriteten av befolkningen er muslimer som *dār al-islām*. Avslutningsvis refererer Mawlawi til de dokumentene som de muslimske styresmaktene har underskrevet med FN om å anse alle verdens stater som *dār al-ʿahd* og ikke *dār al-ḥarb*.⁶⁰

I likhet med al-Qaradawi avviser altså Mawlawi de klassiske juristenes inndeling av dagens verden i *dār al-islām* og *dār al-ḥarb* og legger i stedet vekt på en tredje kategori, *dār al-ʿahd*, som ifølge *Religionsleksikon* også ble anvendt i klassisk tid.⁶¹ *Dār al-ʿahd* kan anvendes i betegnelsen av de områder hvor islamsk lov ikke gjelder, men hvor muslimer kan oppholde seg permanent fordi islam respekteres og muslimer kan praktisere sin religion.⁶² Ifølge *Encyclopaedia of Islam* ble *dār al-ʿahd* av noen muslimske jurister ansett som et midlertidig og mellomliggende territorium mellom *dār al-islām* og *dār al-ḥarb*.⁶³ I dag er det derimot en vanlig oppfatning å anse verden som ett område på grunn av dagens brede internasjonale samarbeid på tvers av religioner og verdensdeler.

---

⁶⁰ IslamOnline.net, "Mafhūm dār al-islām wa dār al-ḥarb wa ḥukm al-hijra minha", 28. januar 2006, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528607238 (01.08.2007).

⁶¹ Kvarne og Vogt (red.), *Religionsleksikon*, 78.

⁶² Ibid.

⁶³ Halil Inalcik, "Dār al-ʿAhd" i *Encyclopaedia of Islam*, Second edition. Edited by: P. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel and W.P. Heinrichs. Brill, 2009. Brill Online, (02.04. 2009).

I kildematerialet er det flere fatwaer som omhandler *hijra*, hvorvidt muslimer anbefales å emigrere fra Vesten til et muslimsk land. Den arabiske betegnelsen *hijra* som kan oversettes med utvandring eller emigrasjon, har en spesiell symbolverdi i islam fordi *hijra* er betegnelsen på profeten Muhammads utvandring fra Mekka til Medina i år 622. Denne utvandringen markerer ifølge tradisjonen slutten på før-islamsk eller hedensk tid, og ble av islams andre kalif, °Umar ibn al-Khattab valgt til å utgjøre starten på den islamske tidsregningen. Spørsmål om *hijra* fra Vesten har derfor en sterk symbolikk fordi muslimen kan trekke paralleller mellom egen situasjon i et vestlig, ikke-islamsk land til profetens viktige avgjørelse om å flytte det muslimske samfunnet fra det hedenske Mekka.

Hijra til *dār al-islām* omtales i *Encyclopaedia of Islam* som en anbefalelsesverdig handling for muslimer som oppholder seg i *dār al-ḥarb*, mens for muslimer som ikke har frihet til å praktisere sin religion er emigrasjon følgelig en obligatorisk handling for muslimen.⁶⁴ På 1900-tallet ble *hijra* et sentralt politisk-religiøst begrep som tolkes som en nødvendig tilbaketrekning fra gudløse samfunn og ideologier (kapitalisme, sekularisme, sosialisme, osv.) for å kunne bygge opp et islamsk alternativ, dvs. en stat grunnlagt og styrt i tråd med den islamske loven.⁶⁵ Fatwaene viser at det er bred enighet blant muftiene om at det er tillatt for muslimer å oppholde seg i Vesten på betingelse av at muslimen har frihet til å utøve sin religion og at muslimen og vedkommendes familie kan leve under trygge og gode forhold.⁶⁶

Et eksempel på en muslim som skriver til IslamOnline fordi han lurer på om *hijra* fra Vesten er en religiøs plikt finner vi i fatwaen “Emigrasjon til et islamsk land eller til et trygt land?” °Ādil skriver til IslamOnline fordi han har hørt om hadither som forbyr muslimer opphold i “vantro land” og at han nå er blitt usikker på om hans opphold i det vestlige landet er i tråd med islam:

Spørsmål: Jeg bor i et av de vestlige landene og *al-hamdulillāh* (takk Gud) er jeg i stand til å praktisere min religion uten vanskeligheter. Jeg har hørt om noen hadither om profeten som forbyr opphold i vantro land og som forbyr muslimer å bo blant de vantro. Jeg er nå blitt usikker på om jeg skal vende tilbake til mitt hjemland eller bli værende i dette landet, vel vitende om at jeg hvis jeg vender tilbake til mitt hjemland vil jeg møte problemer og vanskeligheter på grunn av min forpliktelse til Guds forordninger. Jeg vil aldri være i stand til å finne den samme friheten til religionsutøvelse som jeg finner i dette landet hvor jeg nå oppholder meg. Så jeg ønsker at dere besvarer spørsmålet mitt og at dere

---

⁶⁴ R. Peters, “Hijra” i *Encyclopaedia of Islam*, Second edition. Edited by: P. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel and W.P. Heinrichs. Brill, 2009. Brill Online, (02.04.2009).

⁶⁵ Kvarne og Vogt (red.), *Religionsleksikon*, 144.

⁶⁶ Se for eksempel IslamOnline.net, “Dawābit al-hijra ilā al-bilād ghayr al-islāmīya”, 30. januar 2006, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528610724 (01.08.2007).

utsteder en fatwa angående oppholdet mitt i dette landet, spesielt siden forskjellene ikke lenger er så store mellom de muslimske og ikke-muslimske landene når det gjelder muslimens frihet til å utøve de islamske religiøse pliktene.

Fatwa: Innledningsvis oppsummerer IslamOnline fatwaen med å understreke at det er forbudt for en muslim å oppholde seg i vantro land i de tilfeller hvor muslimen ikke har mulighet til å utøve sin religion. I slike tilfeller er det ifølge fatwaen pålagt ham å emigrere til en muslimsk stat hvor hans religion er i sikkerhet. På den annen side, fortsetter IslamOnline, har situasjonen endret seg slik at de islamske landene er blitt mer like de ikke-islamske landene i den forstand at omgivelsene ikke truer religionsutøvelsen:

Kanskje har noen av de ikke-islamske landene blitt mindre skadelige for muslimenes religiøse tro enn de islamske. Derfor er det i prinsippet i dagens situasjon slik at hvor enn muslimen er i stand til å utøve sin religion er opphold i et ikke-islamisk land likeverdig med opphold i islamske land.

Derfor bør muslimen vende seg mot den staten som kan tilby mest støtte i vedkommendes praktisering av religionen.

Videre henviser IslamOnline til den saudi-arabiske *‘ālimen* sheikh Muhammad Ṣāliḥ al-Munajjid som skriver at det ikke er tillatt for muslimer å oppholde seg blant avgudsdyrkere (*al-mushrikīn*), noe Koranvers 4: 99 bekrefter, samt en autentisk (*ṣaḥīḥ*) hadith etter profeten Muhammad. I Koranverset som al-Munajjid henviser til står det:

Til dem som englene henter, mens de ennu pådro seg skyld, (ved ikke å våge å anta Islam), vil de si, “Under hvilke forhold levet dere?” Og de vil svare, “Vi var undertrykket i landet”. Sier englene, “Men var ikke Guds jord stor nok, så dere kunne utvandre?” Slike vil få helvete til herberge. Et sørgelig endeligt.⁶⁷

I kildematerialet blir dette Koranverset brukt som referanse hver gang spørsmålet om muslimers opphold i Vesten eller emigrasjon fra Vesten dukker opp som tema i fatwaene.⁶⁸ Det samme gjelder hadithen etter profet Muhammad som lyder: “Jeg avstår fra enhver muslim som oppholder seg blant avgudsdyrkerne (*al-mushrikīn*)”.⁶⁹ I forbindelse med denne hadithen

---

⁶⁷ Koranen, oversatt av Einar Berg (Oslo: Universitetsforlaget, 1980), 4: 99.

⁶⁸ Se for eksempel IslamOnline.net, “Iqāmat al-muslim fī ghayr bilād al-muslimīn”, 14. januar 2007, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1168265599372 (25.07.2007).

⁶⁹ Se for eksempel IslamOnline.net, “Shurūṭ al-iqāma fī bilād al-gharb”, 05. juni, 2005, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528622148 (04.08.2007).

er det verdt å bemerke at i andre av kildematerialets fatwaer blir denne hadithen ikke ansett som autentisk, og derfor heller ikke gyldig for dagens situasjon. Al-Munajjid problematiserer derimot ikke denne hadithens autenticitet i fatwaen, selv om han heller ikke legger denne til grunn for å utstede et generelt forbud mot muslimers opphold i vestlige land. Ifølge al-Munajjid er det ikke mulig å utstede en generell fatwa som omfatter alle land og alle situasjoner. Han skriver:

Situasjonen til enhver muslim er spesiell og hver og en må derfor bedømme sin egen situasjon og ta ansvar for seg selv og sine egne avgjørelser. Hvis muslimen i større grad er i stand til å utøve hans religion i en islamsk stat enn i et vantro land, er det ikke tillatt for ham å oppholde seg i vantro stater. Hvis situasjonen derimot var omvendt er oppholdet tillatt i den vantro staten på den betingelse at muslimen beskytter seg mot begjæret og fristelsene som finnes her. Muslimen må derfor ta avstand fra begjæret og fristelsene med alle lovlige midler.⁷⁰

Al-Munajjid advarer mot det vestlige samfunnets skyggesider som er preget av begjær og fristelser. Han gir inntrykk av at denne umoralen er et fremtredende aspekt ved Vestens samfunn som muslimen må beskytte seg mot.

Når det gjelder bruken av begrepet “vantro” i fatwaens omtale av Vesten ser vi at spørsmålsstilleren henviser til en hadith som forbyr muslimer i “vantro” land. I stedet for å problematisere hvorvidt Vesten faktisk bør betraktes som vantro, velger al-Munajjid å bruke spørsmålsstillersens begrepsbruk i fatwaen hvor han i svaret nøyer seg med å erklære hvilke betingelser som gjelder for muslimers opphold i “vantro land”. Til tross for at al-Munajjid presenterer et relativt negativt bilde av Vestens samfunn er han åpen for at muslimer kan oppholde seg i det han betegner som “vantro stater” såfremt muslimen har frihet til å praktisere sin religion.

Også i fatwaen “Muslimens opphold i vestlige land” er opphold i Vesten eller nødvendigheten av *hijra* tilbake til vedkommendes muslimske opprinnelsesland tema:

Spørsmål: Jeg ønsker at de ærede lærde utsteder en fatwa til oss vedrørende muslimers opphold i vantro land. Jeg ønsker at svaret blir gitt med begrunnelse i de juridiske bevisene fra Koranen og profetens sunna (s.a.) og utsagnene til det utmerkede lærde folket. [Videre ønsker jeg] at noen av problemstillingene i noen av sakene beskrives i detalj. Dette er fordi jeg på nåværende tidspunkt oppholder meg i Brussel og jeg ønsker å vite shari'ahs strengeste bedømmelse vedrørende dette.

---

⁷⁰ IslamOnline.net, “Al-hijra ilā bilād al-islām am ilā bilād al-amān?”, 29. januar 2006, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528621254 (01.08.2007).

Fatwa: Fatwaen som er utstedt av ERFFF understreker viktigheten av at muslimen har frihet til å praktisere islam, uansett om vedkommende oppholder seg i et muslimsk eller ikke-muslimsk land:

Det har vært mye og langtekkelig snakk omkring temaet muslimens opphold utenfor islams områder. Vi har hørt retninger som karakteriseres av ekstremt strenge synspunkter om at det er nødvendig for alle muslimene som bor i disse landene å emigrere umiddelbart, basert på en hadith som forteller at profeten trakk seg tilbake fra de som oppholder seg blant avgudsdyrkerne. Disse religiøse retningene volder bekymring for mange muslimer, og vi vil forklare hadithens betydning litt senere.

Videre skriver ERFFF at i de tilfeller hvor muslimen befinner seg i et miljø hvor han frykter for sin religion, seg selv eller sine barn, er det pålagt ham å emigrere fra dette miljøet til et sted hvor han finner beskyttelse. ERFFF henviser til Koranvers 4:97-100 som bevis på at emigrasjon er en religiøs plikt for muslimer som oppholder seg i land hvor de ikke er i stand til å praktisere islam. Hvis muslimen er i stand til å utøve sin religion og føler seg trygg i et ikke-islamisk land, er dette ifølge ERFFF tillatt. Dette begrunner de med å trekke en parallell til historien om da en gruppe blant de første muslimene emigrerte fra det før-islamske Mekka til det kristne Etiopia (daværende Abbyssinia) under profeten Muhammads levetid:

En slik emigrasjon til Abbyssinia fant sted med profetens (s.a.) tillatelse for de svake muslimene fra deres medborgere i Mekka. De svake muslimene emigrerte fra vantro og urettferdige omgivelser til et ikke-islamisk land, men de ble tatt godt imot og ble beskyttet. Muslimene hadde et godt opphold blant de kristne og muslimene bevarte sin religion, sin islamske identitet og de av deres slektninger som var med dem. Muslimene bodde blant de kristne frem til Gud den Opphøyde gjorde hans profet (s.a.) sterk og lot profeten vinne over de vantro. Når de muslimske emigrantene til Abbyssinia så at den islamske staten var etablert, returnerte de av fri vilje og ikke på profetens (s.a.) kommando.

Videre refererer ERFFF til den samme hadithen som al-Munajjid henviste til i den foregående fatwaen hvor profeten skal ha sagt at han tar avstand fra enhver muslim som oppholder seg blant avgudsdyrkere. Ifølge ERFFF var profetens begrunnelse for dette at man ikke kunne skille muslimene fra ikke-muslimene, men i motsetning til al-Munajjid hevder derimot ERFFF at denne hadithen ikke bør vektlegges i dagens situasjon:

Hvis det ble bekreftet at profeten faktisk har sagt dette, forklarer konteksten utsagnet: I situasjoner der konvertitter til islam ikke emigrerte til islams land og det oppsto konfrontasjon mellom muslimene og de vantro, ville man ikke være i stand til å skille muslimene fra de vantro. Derfor forekom det tilfeller

hvor muslimer ble drept av andre muslimer, men det hviler ikke noe ansvar på de av muslimene som kom i skade for å drepe uskyldige muslimer fordi man ikke kunne skjelne muslimene fra ikke-muslimene.

Denne tolkningen er derimot ikke relevant i dag og derfor er ikke denne hadithen gyldig i dagens situasjon. Således kan denne hadithen misforstås når den tas ut av sin kontekst.⁷¹

Innledningsvis i kapitlet ble det påpekt at en av de viktigste årsakene til at muslimer flytter til Vesten er ønsket om å bo i et trygt og fritt land. De foregående fatwaene har vist at muslimenes frihet til å praktisere islam er en grunnleggende betingelse for at opphold i ikke-muslimske land er tillatt. Innsenderen av fatwaen “Can Oppressed Muslims Leave America?” fremstiller muslimenes situasjon i USA som både undertrykkende og urettferdige. Han lurer derfor på om det vil være best for de amerikanske muslimene som befinner seg i slike omstendigheter å flytte til et annet sted hvor de finner større grad av frihet. Mu³min fra USA skriver:

Spørsmål: As-salamu `alaykum. In light of the oppression and prosecution faced by Muslim activists in the United States, would it be better to endure until things get really unbearable and try in the best possible way to function for the betterment of the society, or pack up and leave to a society not controlled by the radicals?

Fatwa: IslamOnline innleder sitt svar med å påpeke at muslimer bør være positive deltakere i alle livets aspekter i det landet de bor i. I turbulente tider bør muslimer derfor stå samlet for å forsvare sin posisjon i samfunnet og for å oppnå sine rettigheter og fjerne undertrykkelsen som de møter.

I sitt svar på spørsmålet trekker sheikh Ahmad Kutty, seniorforeleser og islamsk rettslærd ved the Islamic Institute of Toronto, Canada, paralleller mellom muslimenes vanskeligheter i Amerika i dag med de prøvelser og vanskeligheter som Guds profeter måtte håndtere i deres egen samtid. Kutty oppfordrer sine trosfeller til å forenes og knytte kontakter med alle av landets og verdens fredselskende folk og å ta i bruk alle lovlige og konstitusjonelle midler for å motstå disse undertrykkelsene og denne urettferdigheten. Videre understreker Kutty viktigheten av at muslimene er aktive og bidragsytende deltakere i alle aspekter av samfunnet:

---

⁷¹ IslamOnline.net, “Iqāma al-muslim fī bilād al-gharb”, 13. august 2001, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528614898 (20.03.2008).

We must come out of our own cocoons and participate in all aspects of the society, contributing in every way possible. In short, we must be at once proactive and creative in thinking up all sorts of constitutional methods of countering these measures. To give up the fight is to surrender and accept defeat. That is not at all viable Islamically or rationally.

Likewise, packing and leaving is also not a viable alternative. We have, therefore, no alternative but to remain steadfast and struggle against oppressive policies and get them changed.⁷²

Stikk i strid med de generelle betingelsene som kildematerialets øvrige fatwaer legger til grunn for at muslimenes opphold i Vesten skal være tillatt, anser Kutty muslimenes tilstedeværelse i USA som viktigere enn deres trygghet og religionsfrihet, til tross for at innsenderen beskriver amerikanske muslimers situasjon som både undertrykket og urettferdig.

Feriereise til Vesten

Når det gjelder muslimers feriereiser til Vesten blir muslimer som henvender seg til IslamOnline gjort oppmerksomme på alle fristelsene som møter muslimen i det vestlige samfunnet. Spesielt muslimer som ikke er sterke i troen advares mot å dra på ferie til Vesten. I fatwaene som omhandler feriereiser til Vesten blir det vestlige samfunnet presentert i et mer negativt lys enn hva som er tilfelle i kapitlets foregående fatwaer.

I fatwaen “Vacation in Western Countries” lurer Musa fra USA på hvordan man skal forholde seg i vestlige land når det er ferietid og man ønsker å ta med familien på ferie i Vesten. Han skriver:

Spørsmål: I have a question regarding going for vacations in Western countries. One may think of traveling to a Western country for vacation or even think of taking a vacation in his own country, if it happens that he resides in a western country. As you know, summer is here and so is the mood of vacationing.

As Muslims, we face the challenge of keeping ourselves upright in the midst of so much shamelessness and nudity. How can we meet the need of taking the family out for a few days vacation while adhering to the Islamic teachings?

Det er flere ting som er verd å bemerke vedrørende Musas spørsmål til IslamOnline. For det første fremstår spørsmålet både som fordomsfullt og polariserende. Spørsmålsstilleren oppgir

---

⁷² IslamOnline.net, “Can Oppressed Muslims Leave America?”, 24. februar 2005, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503547480 (19.03.2008). Se også “Taṣarruf al-muslim al-khāʿif fī bilād al-gharb”, 05. september 2002, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528615310 (27.09.2007).

i fatwaen at han oppholder seg i USA, men til tross for at han oppholder seg i dette landet velger han å fremstille sitt nye hjemland på en foraktfull måte som virker polariserende mellom den muslimske og den ikke-muslimske amerikanske befolkningen. På bakgrunn av spørsmålets formulering og språkbruk er det nærliggende å tro at spørsmålsstilleren ikke anser seg som en integrert del av det amerikanske samfunnet som vedkommende lever i, men her er det imidlertid viktig å påpeke at dette spørsmålet skiller seg ut fra de resterende spørsmålene i kildematerialet på grunn av denne fordomsfulle fremtoningen.

Fatwa: Ifølge dr. Sano Koutoub Moustapha, professor i Fiqh and its Principles, International Islamic University, Malaysia, oppmuntrer islam muslimene til å reise til ulike land og steder for å kunne beundre storheten i Guds skaperverk og han understreker at det ikke eksisterer noe forbud mot å reise til vestlige land da det er mange muslimske samfunn i disse landene. Således er feriereiser til Vesten en god mulighet til å bli kjent med de muslimske miljøene i vestlige land og å kommunisere med dem, bemerker Moustapha.

As for the probability of meeting some unpleasant situations in those countries, one should avoid such situations to the best of his ability. I shall recommend Muslims in the western countries to visit Muslim countries for better understanding and looking for further cooperation with fellow Muslims.

Having said all this, one should bear in mind that when one is Muslim, Islam is seen through one's actions and behavior. Therefore, one should be a good ambassador of Islam and Muslims wherever one goes in this world. One should work towards upholding the good image and name of Islam. May Allah guide all of us and protect Islam and Muslims.

Sheikh Ahmad Kutty tilføyer: Ferie er nødvendig fordi vi alle trenger å lade batteriene våre på det følelsesmessige, fysiske og intellektuelle plan, men man bør etter beste evne velge steder som er fri for umoral når man skal feriere. Så fremt man unngår ubehagelige situasjoner og har laget en plan for hvordan man best kan unngå slike ting, har man ifølge Kutty gjort så godt man kan.

Fatwaen avsluttes med at IslamOnlines redaktør tilføyer noen praktiske tips til ferien: Hvis man skal til stranden er det ifølge redaktøren best å velge tidspunkter da de fleste er opptatt andre steder, for eksempel tidlig om morgenen. Redaktøren minner om at strender og fornøylesparker tiltrekker seg mange lett-kledde mennesker, så man bør derfor forsøke å unngå slike steder. I stedet foreslås det at man kan besøke fjellområder, skoger, og så videre som utgjør store områder hvor ikke mange mennesker samles på ett sted. Slike steder er også bedre for sjelen, hevdes det. Et annet alternativ til strender og fornøylesparker er

interessante museer hvor man har mange andre ting å se på enn halvnakne kroppar, avslutter redaktøren.⁷³

Denne fatwaen er på mange måter representativ for fatwaene i kildematerialet som omhandler muslimers permanente opphold i Vesten på den ene siden og muslimers feriereiser til Vesten på den annen. Som tidligere nevnt er fatwaene i kildematerialet overveiende positive til at muslimer bosetter seg i vestlige land såfremt de er i stand til å praktisere sin religion. Når det gjelder feriereiser til Vesten derimot, er fatwaene preget av advarsler mot det vestlige samfunnets fristelser som i ytterste konsekvens kan friste muslimene til å utføre syndige handlinger hvis de ikke er påpasselige og sterke i troen. Likevel hevdes det i fatwaene at det er positivt for muslimer å se seg omkring i verden, noe de blant annet begrunner med vers hentet fra Koranen.

Islamsk lov for muslimske minoriteter

I møtet med den vestlige kulturen oppstår det mange situasjoner hvor de islamske kodeksene for korrekt oppførsel strider mot vestlige kulturelle normer, noe som byr på mange utfordringer for praktiserende muslimer. Muligheten for å få utstedt en fatwa som “legitimerer” løsninger på utfordringer i en ny livsstil og i en ny kultur viser seg derfor å være viktig for mange muslimer. Sentrale spørsmål i denne sammenhengen er om IslamOnline tilbyr konkrete løsninger på utfordringene som muslimene møter i det vestlige samfunnet og som ikke blir behandlet i tradisjonell *fiqh*? Hvilke prioriteringer veier tyngst når vestlige normer, sosiale og juridiske kodekser strider mot islamske prinsipper og doktriner? Hva sier IslamOnline selv om *fiqh al-aqalliyāt* (islamsk lov for muslimske minoriteter) i fatwaene?

I fatwaen “Fiqh of Muslim Minorities: Necessity or Innovation?” får vi et innblikk i hvordan IslamOnline anvender den delen av islamsk rettsvitenskap som omhandler muslimske minoriteter hvor Ameen fra Storbritannia lurer på hvorvidt IslamOnline betrakter muslimske minoriteters *fiqh* som en ukorrekt juridisk innovasjon eller som en lovmessig nødvendighet:

Spørsmål: There is a scholarly difference nowadays as to *fiqh al-aqalliyat* or the fiqh of Muslim minorities. Some scholars regard it as an innovation that manipulates Allah’s religion, and some others

---

⁷³ IslamOnline.net, “Vacation in Western Countries”, 30. mai 2005, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503548612 (19.09.2007). Se også “Hudā al-islām fī al-siyāha wa al-safar ilā al-gharb”, 04. juni 2006, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528603508 (30.07.2007).

consider it a lawful necessity. What is your point of view on that issue with special reference to the concept of *fiqh al-aqalliyyat* itself? What is the nature of the scholarly difference in that regard?

Fatwa: IslamOnline innleder med å minne om at shari'ah har til hensikt å lette muslimenes byrder og å tilby løsninger på deres problemer uavhengig av hvor de oppholder seg:

In countries where Muslims represent the minority and are, therefore, not under the rule of an Islamic government, they may face lots of problems that they have to solve in order for their life to go smoothly. These things they face are totally unlike those that are in the Muslim countries. Here comes the role of the Shari'ah to provide solutions for their problems and to answer their needs. Fiqh, in its very nature, is mainly concerned with finding solutions to people's problems and making their life easy in the shade of the Shari'ah.

Ifølge IslamOnline innebærer ikke muslimske minoriteters *fiqh* å endre religionens grunnleggende doktriner. Tvert imot kan nye løsninger på nye problemstillinger bli utledet ved hjelp av *ijtihad* i henhold til shari'ah. Derfor kan ikke muslimske minoriteters *fiqh* anses som en innovasjon, erklærer IslamOnline, dens bestemmelser er i tråd med de kriterier som de islamske rettslærde anser som en integrert del av den islamske rettsvitenskapen.

Videre henviser IslamOnline til sheikh Muhammad Al-Mukhtar Al-Shinqiti, direktør ved the Islamic Center of South Plains, Lubbock, Texas, som understreker at den islamske rettsvitenskapen skiller seg fra shari'ah i den sammenhengen. Mens shari'ah refererer til den åpenbarte religionen i sin helhet på den ene siden, refererer rettsvitenskapen til hvordan shari'ahs lovregler skal anvendes ifølge de islamske juristenes. Videre skriver Al-Shinqiti:

Hence, there is nothing wrong in having jurisprudence that deals with the issues and conditions peculiar to the Muslim minorities in non-Muslim countries. There are many aspects of difference between the conditions of the Muslims who live as minorities in non-Muslim countries and those representing the majority of the population of the Muslim world. With this in mind, we are to take into account also that jurisprudence always takes into consideration the difference in the elements of time and place when it comes to prescribing rulings.⁷⁴

Når det gjelder uenigheten blant de rettslærde som ble nevnt i spørsmålet svarer Al-Shinqiti at denne uenigheten skyldes en sammenblanding av den islamske rettsvitenskapen på den ene siden og muslimenes feiltolkninger av shari'ah på den annen. Han påpeker at det ikke finnes

---

⁷⁴ IslamOnline.net, "Fiqh of Muslim Minorities: Necessity or Innovation?", 08. desember 2003, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503547680 (23.03.2009).

muslimske rettslærde som kan være enig i at det finnes en spesiell form for islam eller shari'ah for de muslimske minoritetene, og at rettsvitenskapen derfor ikke er involvert i denne uenigheten.

Fatwaen viser at IslamOnline anvender *ijtihād* for å løse juridisk-religiøse problemer som ikke eksplisitt er behandlet i Koranen eller hadith-litteraturen. *Ijtihād* er et sentralt begrep i islamsk rettsvitenskap som viser til den rettslærdes uavhengige og selvstendige tolkning av de hellige tekstene med det formål å utarbeide nye lovregler. Retten til å utøve *ijtihād* har vært omstridt, noe som førte til begrepet “*ijtihāds* port er stengt”. Dette uttrykker de klassiske islamske lovskolenes avvisning av den rettslærdes personlige tolkning av loven.⁷⁵ I begynnelsen av det tjuende århundret ble imidlertid retten til å utøve *ijtihād* krevd av blant andre den modernistiske reformatoren og stormuftien av Egypt, Muhammad Abduh, og blir i dag praktisert både av Abduhs etterfølgere og av fundamentalistiske ideologer.⁷⁶

For at de islamske juridiske bestemmelsene skal kunne ta hensyn til de skiftende omstendighetene som de muslimske minoritetene til enhver tid befinner seg i, bruker IslamOnline *ijtihād* i formuleringen av nye lovregler tilknyttet muslimske minoriteters *fiqh*. Et annet eksempel på IslamOnlines holdninger til *fiqh al-aqallīyāt* er hentet fra fatwaen “Concept of Muslim Minorities” hvor Ahmad fra Storbritannia skriver:

Spørsmål: Respected scholars, As-salamu `alaykum. What is meant by Muslim minorities? Are you only referring to Muslims that live in a country that is made up mostly of non-Muslims? I, an African-American, have noticed separation of Muslims by race. Is there an opinion of Middle Eastern Muslims of African or African-American Muslims? I sometimes give the salams to “foreign” Muslims and get no response. Jazakum Allahu khayran.

Fatwa: IslamOnline innleder fatwaen med å påpeke at generelt sett blir begrepet “muslimske minoriteter” brukt om en mindre gruppe av muslimer som bor i et land hvor majoriteten av befolkningen er ikke-muslimer. Videre påpeker IslamOnline at minoriteter har rettigheter og plikter som er stipulert i nasjonale og internasjonale lover. Minoritetsgrupperingene må respektere landets lover uten å kompromittere ens religiøse tro eller identitet.

Sheikh Muhammad Nur Abdullah, president i the Islamic Society of North America og medlem av the Fiqh Council of North America skriver:

---

⁷⁵ Kværne og Vogt (red.), *Religionsleksikon*, 159.

⁷⁶ Ibid.

The fiqh of Muslim minorities focuses on educating Muslims on how to strike a balance between their religious obligations and their citizenship duties; how to adapt themselves to the laws that are not in conformity with their faith; how to live Islam in non-Muslim countries; and how to interact with the broader society to achieve common good for all.⁷⁷

I de påfølgende fatwaene skal vi se eksempler på konkrete situasjoner hvor muslimer skriver til IslamOnline fordi de trenger råd om hvordan de skal opprettholde denne balansen mellom deres religion og det vestlige landets lover og samfunn.

Fatwaen “Muslims Implementing Shari`ah in the West” illustrerer hvor vanskelig en slik balansegang kan være. Hani fra Canada lurer på om muslimer i Vesten bør forsøke å innføre shari`ah, men hva skal i så fall reguleres av shari`ah og når bør muslimene følge vestlige lover og bestemmelser?

Spørsmål: Dear scholars, As-Salamu `alaykum. Following the Islamic Awakening, Muslims everywhere are calling for the implementation of the Shari`ah, or Divine Law. Should we as Muslims living in the West call for its implementation too, at least for those matters concerning us (family law, etc)? And where do we draw the line between the private and the public? For example, should we campaign against abortion, homosexuality, or focus instead on having our halal meat and slaughter our animals in the `Eid days? Jazakum Allah khayran.

Fatwa: Svaret til Hani er utstedt av sheikh Faysal Mawlawi som innleder med å erklære at muslimer i Vesten ikke kan kreve å få innføre shari`ah fordi muslimene utgjør en minoritet i Vesten. Videre påpeker Mawlawi at det er muslimers plikt å invitere vestlige til islam, for hvis antallet muslimer i Vesten øker så kan de ifølge Mawlawi en dag komme til å bli så mange at de vil være i stand til å kreve at shari`ah blir innført. Videre hevder han:

However, Muslims in the West can demand that in family affairs like marriage, divorce and estate division, they want Shari`ah to be applied, for this is a clear-cut issue relating to human rights that are always championed by Westerners themselves. As we know, one of the unique features of the Muslim state is that, while applying the Islamic Shari`ah in full, it gave the chance to non-Muslims living inside the Muslim state to act in accordance with their own religions in matters relating to family law. However, in other issues, all citizens of the Muslim state are subject to one law based on Shari`ah.

---

⁷⁷IslamOnline.net, “Concept of Muslim Minorities”, 21. mai 2007, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1178724266754 (18.03.2008).

Naturally, a Muslim living in the West can call for anything that benefits the whole society such as banning abortion, homosexuality and lesbianism or the like since such matters are prohibited in Islam and there are people among Westerners themselves calling for banning such matters.⁷⁸

Til tross for at Mawlawi innledningsvis påpeker at muslimene ikke kan kreve å få innføre shari'ah i Vesten, mener han likevel at muslimer kan kreve å få bruke shari'ah i saker som angår ekteskap, skilsmisse og eiendomsfordeling. Dette begrunner han med at vestlige land er forkjempere for menneskerettighetene og at det derfor burde være en selvfølge at religiøse minoriteter i Vesten får praktisere egne familierettslige forordninger i henhold til den islamske rettslitteraturen.

Ifølge Mawlawi innebærer altså religionsfrihet at religiøse minoriteter har rett til å praktisere egne religiøse lover hva angår privatrettslige anliggender. Men fra et vestlig ståsted handler religionsfrihet først og fremst om friheten til å skifte religion eller til ikke å tilhøre noen religion i det hele tatt. Hvis mennesker blir presset inn i lovkodekser som er definert ut ifra religiøs tilhørighet kan konsekvensen derimot bli at religionsfriheten ville gå tapt.⁷⁹

Videre vil det være store vanskeligheter knyttet til innføringen av deler av den islamske loven i vestlige land fordi shari'ah ikke består av et fastsatt lovverk, men består derimot av en rekke ulike tolkninger av teologiske spørsmål som ofte blir ulikt praktisert blant forskjellige etniske grupperinger og nasjonaliteter.

Mawlawis fatwa er preget av til dels polariserende språkbruk hvor det skilles mellom "vi" muslimene og "de andre" ikke-muslimene, i stedet for å fremme ERFfs uttalte mål om at rådets formål er å lære Europas muslimer å leve sammen med andre. Fatwaen står i så måte i kontrast til andre av kildematerialets fatwaer hvor positiv samhandling mellom Vestens europeiske muslimer og det øvrige ikke-muslimske samfunnet vektlegges.

Et eksempel på hvordan muslimer anbefales å håndtere situasjoner i det vestlige samfunnet hvor de vestlige normene for god oppførsel bryter med de islamske prinsippene finner vi i fatwaen "Western Muslims Being Flexible in Shari`ah" hvor Abd Ar-Rahman lurer på om muslimer i Vesten bør være mer fleksible i sin anvendelse av shari'ah i spesielt kontroversielle temaer:

---

⁷⁸IslamOnline.net, "Muslims Implementing Shari`ah in the West", 28. mai 2003, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503545304 (19.03.2008).

⁷⁹Rohe, *Muslim Minorities and the Law in Europe: Chances and Challenges*, 20-21.

Spørsmål: Respected scholars, as-salamu `alaykum. Do you think that Muslims in the West should be more flexible regarding Shari`ah issues? For example, when a Muslim cop in the UK refused to shake hands with her commander in the graduation ceremony, the media used this incident to cast doubts over her capability to be a successful police officer. Also, the issue of *niqab*⁸⁰ sometimes puts challenges before Muslims. So should Muslims in the West be more flexible regarding controversial issues such as *niqab* and shaking hands? Jazakum Allahu khayran.

Fatwa: Fatwaen innledes med en påminnelse om at muslimer er pålagt å spille en god rolle for å øke forståelsen for andre når det gjelder samarbeid og samhandling med ikke-muslimer. IslamOnline understreker viktigheten av at muslimer må ta i bruk alle lovlige midler for å gjøre ikke-muslimer bevisste på islams lære og praksis.

Sheikh Muhammad Iqbal Nadvi, direktør og imam ved Al-Falah Islamic Center i Oakville, Canada slår fast at muslimer aldri skal forsøke å kompromittere sin religiøse tro for å passe bedre inn i deres respektive samfunn. Når det gjelder shari'ah i Vesten samtykker Nadvi i at ikke alle aspekter av den islamske loven kan implementeres, noe som for eksempel er tilfelle med *hudūd*-straffesystemet⁸¹ som ikke kan anvendes i et vestlig samfunn fordi vestlige samfunn ikke er basert på islamsk lovgivning.

Nadvi er åpen for at det under spesielle omstendigheter kan avvikes fra shari'ahs generelle retningslinjer om at muslimer skal gjøre sitt ytterste for å følge islamske regler. Et eksempel på dette er tilfellet med den kvinnelige politibetjenten:

As for the practical rules of Shari`ah, Muslims are supposed to strive hard to practice the teachings of Islam and educate non-Muslims about them. However, in certain situations, the law of necessity may apply to certain individuals under specific circumstances. For example, if a lady was forced to shake hands under certain conditions, she may apply this rule for her, but we cannot give a general fatwa for all women to start shaking hands. This is because the understanding of Islam and the level of cooperation and interaction between Muslims and non-Muslims differ from one country to another and even from one city to another. At a time when wearing *niqab* is acceptable in certain cities, other cities consider it extremely bizarre and out of the ordinary. In the latter case, we should always look at the pros and cons and try our best to apply the rules of Islam to the best of our ability.⁸²

---

⁸⁰ Ansiktsslør som dekker hele ansiktet foruten øynene.

⁸¹ *Hudūd* (flertall av *hadd*) viser til de forbrytelser som blir omtalt i Koranen og hvor straffen er fastsatt i teksten.

⁸² IslamOnline.net, "Western Muslims Being Flexible in Shari`ah", 14. februar 2007, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1171274627715 (18.03.2008).

Også i fatwaen “Muslim Woman Shaking Hands With Males” viser IslamOnlines mufti fleksibilitet i forhold til å tolke kildene til fordel for nye situasjoner som muslimer i Vesten kommer opp i. En anonym innsender skriver:

Spørsmål: Is it permissible for a Muslim woman to shake hands with males at an interview or workplace. This is due to the Western culture of “eye contact and hand shaking”.

Fatwa: Sheikh Muhammad Al-Mukhtar Al-Shinqiti som utsteder fatwaen refererer til to hadither og trekker den konklusjonen at generelt sett skal muslimer unngå å håndhile på personer av motsatt kjønn. Likevel mener Al-Shinqiti at for muslimer som bor i Vesten vil det ikke skade muslimen om han/hun håndhilser på en person av motsatt kjønn fordi det ellers lett kan oppstå pinlige situasjoner på grunn av de vestlige sosiale omgangsformene som er gjeldende i disse landene.⁸³

En annen og mer problematisk problemstilling finner vi eksempel på i fatwaen “When the *Niqab* Conflicts with the Law” hvor innsenderen refererer til en muslimsk kvinne i USA som nektet å la seg avbilde uten ansiktsslør for å få utstedt førerkort:

Spørsmål: As-Salamu `alaykum. I was watching a TV program that broadcasts some court cases. When I tuned to this channel, it was about a Muslim woman who is suing the State of Florida's Vehicle and License Department because it asked her to remove her face veil (*niqab*) so that an ID photo can be taken. One of the Muslim leaders in that state was on the cross-examination and argued that the woman can remove her *niqab* only in case of death!

What would you say to Muslim women who live in the West generally and in the US particularly about the issue of *niqab*? Is it so difficult to remove the *niqab* that she must file a case against the State, which doesn't even require her to uncover her hair, as some states do require for the drivers' license?

Fatwa: Innledningsvis minner IslamOnline om at flertallet av imamer, uavhengig av hvilken lovskole de tilhører, er av den oppfatning at kvinner ikke er pålagt å dekke til ansiktet og hendene. Ifølge IslamOnline er det derimot en gruppe lærde som tilhører Hanbali-lovskolen som krever at kvinner også skal dekke til ansikt og hender. Videre skriver IslamOnline:

---

⁸³ IslamOnline.net, “Muslim Woman Shaking Hands With Males”, 22. januar 2007, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?cid=1144161661405&pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar%2FFatwaE%2FFatwaEAskTheScholar (26.03.2008).

It goes without saying that Muslims precede others in keeping the public interest and security of the nation. Therefore, if the law governing a given country requires uncovering the face of the woman for genuine reasons, such as identification, the Muslim woman, like all other women, abides by the law.

IslamOnline understreker altså at muslimer skal gå foran som gode eksempler for andre i å bevare offentlighetens interesser og nasjonens sikkerhet. Hvis de gjeldende lovene i landet krever at kvinnens ansikt må avdekkes av viktige årsaker som for eksempel identifisering og medisinske årsaker, må muslimske kvinner, i likhet med alle andre kvinner, etterleve de gjeldende lover og regler, erklærer IslamOnline.

Men, advarer Sheikh Muhammad Iqbal Nadvi, dette må aldri bli en måte å diskriminere en tildekket kvinne bare for å plage henne. Derfor må den muslimske kvinnen insistere på sin rett til å bruke *niqāb* og kjempe for denne retten *hvis* hun blir utsatt for diskriminering i tilfeller der loven ikke krever at hun må vise ansiktet.⁸⁴

I de foregående fatwaene har vi altså sett at IslamOnlines muftier har vært villige til å fire litt på de islamske prinsippene i et slags kompromiss mellom shari'ah og Vestens normer og regler. Dette blir begrunnet med at shari'ah ikke skal legge tyngde til muslimenes byrder. Den neste fatwaen viser derimot at det ikke er mulig å tilpasse shari'ah til vestlige normer og praksis i alle tilfeller. Huda fra USA skriver i fatwaen "Can a Muslim woman go to public swimming pools?":

Spørsmål: Dear Sheikh, As-Salaam `Alaykum. I am a Muslim girl living in the United States and I like swimming, so is it *Halal* (lawful) for me to swim in a public pool with long, wide clothes or not?

Fatwa: IslamOnline innleder med å minne om at det er muslimske kvinners plikt å sette et godt moralsk og etisk eksempel for alle mennesker og at muslimer i Vesten ikke utgjør noe unntak i den sammenheng. Derfor argumenterer IslamOnline for at muslimske kvinner er pålagt å beholde sin verdighet og ære gjennom å holde seg til islams lære. Sheikh Faysal Mawlawi gir følgende svar:

Given the fact that such swimming pool involves opposite sexes, and with the fact no one can conceive that there exists swimming suits for women that do not stick to their bodies when they get wet and cover all their bodies save the face and hands, then the original rule that women are not permitted to swim in public swimming pools is still in effect.

---

⁸⁴ IslamOnline.net, "When the *Niqab* Conflicts with the Law", 03. juni 2003, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?cid=1119503547012&pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar%2FFatwaE%2FFatwaEAskTheScholar (26.03.2008).

Muslim women in Western countries should demand separate swimming pools for women. They have succeeded in this in some German cities where separate swimming pools have been designed for women at specific times.

Therefore, in all Western countries, Muslim women should ask for this. If this demand was not achieved, a Muslim woman is not allowed to swim in public and mixed swimming pools.⁸⁵

Hvorvidt shari'ah kan tilpasses Vestens samfunn er altså avhengig av hvilke problemstillinger det her er snakk om. Som vi har sett er IslamOnlines muftier villige til å forsøke å tilpasse shari'ah til det vestlige samfunnet, men en slik tilpasning kan likevel ikke tillates når det går på akkord med grunnfestede prinsipper i den islamske loven, slik som forbudet mot at kvinner og menn omgås på ureglementert vis. Skoleball for amerikanske skoleelever utgjør heller intet unntak fra denne regelen som vi skal se i fatwaen "Is a Prom Allowed in Islam?" hvor Umm 'Umar fra Canada skriver:

Spørsmål: As-Salamu `alaykum. Dear Scholar, I am having my high school prom within a few weeks and I have asked my teacher here whether it is allowed in Islam to go to it. A prom is a social event in which people dress up in ball dresses and suits. They go for dinner and talk, and some can dance if they want but it is not compulsory. I asked my Islamic teacher whether parties and discos were allowed. His answer was no, but he didn't quite answer and understand the question on a prom. Is a prom allowed in Islam?

Spørsmålet fra Umm 'Umar er interessant av flere grunner. For det første forteller spørsmålet noe om bakgrunnen for henvendelsen til IslamOnlines fatwatjeneste. Det fremgår av spørsmålet at Umm 'Umar først stilte spørsmålet sitt til en tradisjonell islamsk autoritet, hennes islamlærer i Canada. Ifølge Umm 'Umar fikk hun ikke et tilfredsstillende svar på spørsmålet sitt, noe hun mener skyldes islamlærerens manglende kjennskap til amerikanske tradisjoner som for eksempel skoleball. Spørsmålet fra Umm 'Umar peker altså på vestlige muslimers behov for islamske autoriteter med kjennskap til vestlige forhold samtidig som det forteller litt om IslamOnlines rolle som rådgivende autoritet for muslimer i Vesten.

Fatwaen er utstedt av sheikh Ahmad Kutty som selv er bosatt i Canada og som i sine fatwaer er overveiende positiv til at muslimer er aktive deltakere i det vestlige samfunnet de er bosatt i. Til tross for dette mener han at deltakelse i skoleball ikke er forenelig med islamske retningslinjer for sosial omgang mellom kjønnene:

---

⁸⁵IslamOnline.net, "Can a Muslim Woman Go to Public Swimming Pools?", 08. august 2002, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503545706 (19.03.2008).

Fatwa: Muslims are not allowed to participate in proms as they are generally practiced in North America, for such gatherings invariably involve unlawful mingling and mixing of boys and girls. In Islam, such indiscriminate mingling and mixing of boys and girls is definitely considered *haram* (forbidden).

The Prophet (peace and blessings be upon him) said, "The eye commits fornication, the ears commit fornication, the hands commit fornication, the feet commit fornication, and finally the private parts consummate it or reject it." So stay away from such gatherings in order to protect the integrity of your religion and honor.

May Allah make *iman* dearer to our hearts and make us abhor and hate sins!⁸⁶

Fatwaen understreker viktigheten av at muslimer fremstår som gode forbilder for ikke-muslimer. Muslimene skal i den sammenheng utmerke seg ved hjelp av deres verdier og moral, deres gode oppførsel og anstendige bekledning, islamske verdier som ifølge fatwaen ikke er forenelig med sosiale begivenheter som åpner opp for ureglementert omgang mellom kjønnene.

Heller skole enn hijab?

Problematikken knyttet til bruken av hijab på europeiske skoler og arbeidsplasser har vist seg å være et høyst brennbart tema både her hjemme og ikke minst i Europa generelt og i Frankrike spesielt. I Frankrike har hijabdebatten ført til et totalforbud mot bruk av religiøse symboler i offentlige skoler og vi har sett eksempler på at muslimske skolejenter har blitt utvist fra skolen fordi de har nektet å ta av seg sitt muslimske hodeplagg. Lovforbudet knyttet til bruken av hijab i franske skoler har også vært tema for fatwaene i denne oppgavens kildemateriale. Det må bemerkes at fatwaer som har omhandlet bruk av hijab i Vesten noe overraskende ikke har vært et fremtredende tema i kildematerialet. Jeg velger allikevel å inkludere fatwaen "Å ta av hijaben i frykt for å bli diskriminert"⁸⁷ for å belyse IslamOnlines holdninger til denne problematikken. Spørsmålet er sendt inn til IslamOnline av Husayn fra Algerie som skriver:

Spørsmål: Jeg lurer på hvordan man skal håndtere hijabproblematikken i franske skoler og i Vesten generelt som hindrer muslimske elever i å bruke sløret som religionen deres pålegger dem. Er det tillatt for kvinnen å ta av seg sløret i frykt for urett og undertrykkelse?

---

⁸⁶ IslamOnline.net, "Is a Prom Allowed in Islam?", 24. mai 2003, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503546962 (19.03.2008).

⁸⁷ IslamOnline.net, "Khalāʿa al-khimār khashyat al-zulm wa al-idṭihād", 17. april 2007, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528603160 (23.07.2008).

I flere av fatwaene som jeg har presentert i dette kapitlet har vi sett at IslamOnline forsøker å gi praktiske råd for å finne islamske løsninger på de utfordringene som muslimer i Vesten møter i hverdagen. I denne fatwaen som er utstedt av ERFFF er dette derimot ikke tilfelle, ERFFF velger tvert imot å fokusere på muslimske kvinners plikt til å bære hijab:

Fatwa: Det er ingen tvil eller uenighet om at hijab er en religiøs plikt i henhold til shari'ah for enhver voksen muslimsk kvinne. Det er tilstrekkelig å henvise til Gud den Opphøydes ord:

Og si til de troende kvinner, at de skal dempe sine øyekast, og holde sitt kjønnsliv i tømme, og ikke vise sin pryd, unntatt det av den som kommer til syne. La dem trekke sløret over sine bryst...⁸⁸

Du Profet, si til dine hustruer og døtre og troendes kvinner, at de skal svøpe om seg kledningen. Dette er nærmest til at de gjenkjennes og ikke sjeneres. Gud er tilgivende, -- nåderik.⁸⁹

I den sammenheng er det interessant å påpeke at ERFFF ifølge Jovard Valen tidligere har utstedt en annen fatwa som uttalte at det var lov for muslimske jenter å gå på skolen til tross for forbudet mot å bruke hijab i franske skoler. Denne fatwaen ble begrunnet i henhold til "prioriterings*fiqh*" (*fiqh al-awlawiyyāt*), at man gjennom rasjonell tenkning kan sette ting i perspektiv og dermed være i stand til å velge det minste av to onder i en sak. I denne foregående fatwaen konkluderte ERFFF med at det å miste retten til skolegang er et større onde enn å gå uten hijab.⁹⁰ Valen hevder derfor at "denne fatwaen vitner om klarsynthet og en pragmatisk innstilling og samsvarer med hans oppfordring til moderasjon. Dette viser også hvor fleksibel islam kan være".⁹¹

Ifølge Valen var denne fatwaen omdiskutert. Valen bruker fatwaen som et eksempel på islams dynamiske natur, for ifølge al-Qaradawi nødvendiggjør forskjellige tider og forhold at noen regler forandrer seg.⁹² ERFFF sin nye fatwa kan imidlertid vitne om at al-Qaradawis "oppfordring til moderasjon" kan bli i drøyeste laget, selv for ERFFF hvor al-Qaradawi selv er sittende president, for i ERFFF sin nye fatwa erklæres følgende:

For di dette er en religiøs plikt for den muslimske kvinnen er det ikke tillatt, verken religiøst, moralsk eller konstitusjonelt sett, å forhindre henne i å følge hennes religion i hensynet til å bære hijab.

---

⁸⁸ Koranen 24: 31.

⁸⁹ Ibid., 33: 59.

⁹⁰ Valen, *Yusuf al-Qaradāwī og muslimers forhold til ahl al-kitāb*, 15.

⁹¹ Ibid., 55.

⁹² Ibid.

Hvis dette ble tillatt i ett land burde det ikke være tillatt i Frankrike som kalte til revolusjon og som grunnla den franske republikken på frihetsprinsippet, brorskap, likhet og overholdelse av menneskerettighetene. Ethvert menneske har derfor rett til å følge vedkommendes religiøse forpliktelser og å behage vedkommendes Gud og utføre hans befalinger. Ingen kan tvinge vedkommende under noen omstendigheter til å gi opp sine religiøse plikter. Det er velkjent at dette inngår i religionsfriheten på den ene siden og menneskets personlige frihet på den annen.

Her er det interessant å påpeke hva slags retoriske virkemidler ERFF tar i bruk i sin argumentasjon for muslimske kvinners rett til å bruke hijab i europeiske land. Innledningsvis henviser ERFF til relevante Koranvers som er ment som bevis på at muftiens fatwa bygger på de islamske kildene, slik som er vanlig praksis i utstedelsen av fatwaer. I stedet for å argumentere videre for den islamske rettsvitenskapens tolkning av de islamske kildene for å belyse fatwaens spørsmål, baserer ERFF derimot sin argumentasjon på vestlige, sekulære ideologier som frihet, konstitusjonelle rettigheter og menneskerettighetene. De europeiske statene forfekter individets frihet, skriver ERFF. Hvorfor forsøker de å hindre muslimske kvinner i å dekke til kroppen når de ikke forhindrer at europeiske kvinner for eksempel kler seg i miniskjørt, spør ERFF retorisk.

Videre tilbyr ERFF ingen konkrete løsninger på de franske kvinnelige muslimenes dilemma: Bør de velge å overholde islams hijabpåbud til tross for at de risikerer å miste retten til utdanning? Mange av disse kvinnelige muslimene som ønsker å bære hijab på skolen er franske statsborgere og som vi har sett omtalt tidligere i oppgaven, er muslimer ifølge IslamOnline pålagt å følge lovverket i den vestlige staten hvor de har valgt å bosette seg. Samtidig har vi sett i andre fatwaer at lovlydighet til den vestlige staten likevel underordnet muslimens plikt til å rette seg etter shari'ahs bestemmelser.

Avslutningsvis oppfordrer ERFF muslimske rettslærde og islamske organisasjoner rundt omkring i verden til å fremheve shari'ahs holdninger til hijab og verdens muslimer oppfordres til å støtte deres muslimske søstre i Vesten generelt og i Frankrike spesielt i deres forsvar av retten til å bruke hijab.

Aktive samfunnsdeltakere

Flere av fatwaene i kildematerialet omhandler hvordan muslimer i Vesten skal forholde seg til det vestlige samfunnet de er bosatt i og hvilken rolle de skal innta. I det følgende kapitlet skal jeg undersøke hvordan muslimene i Vesten anbefales å forholde seg til det vestlige storsamfunnet som de lever i. Bør muslimene være aktive samfunnsdeltakere og på hvilke områder oppfordres de i så fall til å delta?

Et eksempel på en fatwa som fokuserer på muslimenes positive deltakelse i det vestlige samfunnet finner vi i fatwaen “Muslim Minorities: Working for the Better” hvor Muslima skriver:

Spørsmål: Respected scholars, as-salamu `alaykum. Could you please suggest some tips for Muslim minorities in the West? How could they be more active and successful? How could they change their position to the better? Thanks a lot for your time and effort!

Fatwa: I svaret som er utstedt av sheikh Ahmad Kutty legges det vekt på at muslimer generelt og muslimske minoriteter spesielt fungerer som gode rollemodeller for andre. Gjennom aktiv deltakelse i samfunnet og ved å være til nytte for deres respektive lokalmiljøer vil de muslimske minoritetene ifølge Kutty fungere som nyttige bidragsyttere i samfunnet i stedet for at de velger å isolere seg. Kutty understreker at vestlige muslimer bør fungere som gode ambassadører for islam gjennom å representere islam som en religion og en livsførsel som medfører fordeler for hele menneskeheten. I fatwaen lister Kutty opp flere punkter over tiltak som han mener at muslimer i Vesten umiddelbart bør ta tak i. I stedet for å kritisere ikke-muslimer og Vestens samfunn retter Kutty en kritisk pekefinger mot sine egne, muslimene i Vesten når han skriver:

1. It is important for us Muslims in the West to stress the spirit and universal principles of Islam, instead of becoming obsessed with specific cultural manifestations of Islam. We must never mix Islam with culture.
2. We should seek first to understand the society we are part of, and the culture and values its people cherish before we seek to communicate with them.
3. We should establish credibility in the society by our involvement and participation, before we can expect the members of society to respond to us. This is what we learn from the Prophet's example, for prior to his mission he had already established credibility in the Makkan society.

I punkt nummer tre henviser Kutty til profetens rolle i det hedenske Mekka og trekker en parallell til dagens situasjon og muslimenes rolle i det ikke-islamske Vesten. Ifølge Kutty må dagens muslimer i Vesten skape tillit og troverdighet blant ikke-muslimene slik profet Muhammad gjorde i det hedenske Mekka i sin egen samtid slik at muslimene som oppholder seg i Vesten kan formidle islams budskap.

Videre oppfordrer Kutty muslimene til å praktisere islam fremfor å preke, samtidig som de bør fungere som gode rollemodeller gjennom ord, handling og oppførsel. I tillegg bør moskeene ifølge Kutty gjøres mer kvinnevennlige slik at kvinner kan oppnå den respektable

plassen i samfunnet som de fortjener. Avslutningsvis oppfordrer Kutty muslimene til å være opprettholdere av sannhet og rettferdighet gjennom deres tilstedeværelse i det vestlige samfunnet:

Last but not least, we must be upholders of truth, justice, and fairness for all. In other words, we must join forces with everyone, regardless of religion, creed or race, in order to realize the above ideals in society, striving relentlessly to do so. We should thus make a difference in the society through our actions.

May Allah make us all keys to goodness and locks against evil. Ameen.⁹³

Svaret fra Kutty er altså rettet mot hvilken rolle muslimene i Vesten bør innta i det vestlige samfunnet. Kutty legger vekt på gjensidig forståelse og samhandling mellom det muslimske miljøet og det øvrige samfunnet, i motsetning til i fatwaen "Muslimens forpliktelser i Vesten" som derimot fokuserer på muslimenes religiøse plikter og forpliktelser overfor andre muslimer i Vesten. Shādī fra Egypt skriver:

Spørsmål: Jeg er en ung muslim bosatt i Vesten og jeg ser at det er mange forpliktelser som er spesifikke for muslimer [i Vesten]. Kan dere forklare disse for oss?

Viktigheten av samhold muslimene i mellom understrekes i fatwaen, samtidig som IslamOnline unnlater å si noe om hvilke plikter som muslimene har overfor det vestlige samfunnet som de har valgt å bosette seg i.

Fatwa: IslamOnline innleder med å understreke at muslimen som oppholder seg i Vesten for det første er pliktig til å ta vare på sin islamske identitet, å gå til moskeen og å samarbeide med sine muslimske brødre. For det andre er muslimen forpliktet til å ivareta sin familie og å gi barna en islamsk oppdragelse. Hvis muslimen ikke er i stand til å ta seg av sin familie og sine barn i det vestlige samfunnet, må han pakke sammen og vende tilbake umiddelbart. For det tredje understreker IslamOnline muslimenes forpliktelser overfor sine muslimske brødre i det vestlige samfunnet. Muslimer er pålagt å hjelpe hverandre og det er ifølge IslamOnline ikke tillatt for muslimene å splitte seg opp i mindre fraksjoner og grupperinger. For det fjerde minner IslamOnline om muslimenes plikt til å spre islams

---

⁹³ IslamOnline.net, "Muslim Minorities: Working for the Better", 04. juni 2007, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1179664583018 (18.03.2008).

budskap til ikke-muslimer og at *da^cwah* ikke er begrenset til de rettslærde. Tvert imot fastslår fatwaen at *da^cwah* er pålagt enhver muslim.⁹⁴

Fatwaen “American Muslims: Faithful and Active Citizens” er nok et eksempel på vestlige muslimer som ønsker å være aktive deltakere i det vestlige samfunnet hvor de er bosatt. I spørsmålet oppgir Abu Muhammad at han er bosatt i USA og det fremgår av spørsmålet at han anser USA som sitt hjemland og at han ønsker å være en positiv bidragsyter til det amerikanske samfunnet. Han søker derfor råd hos IslamOnline om hvordan han kan balansere sin lojalitet til det amerikanske samfunnet med sin religiøse tilhørighet. Han skriver:

Spørsmål: Dear scholars, as a Muslim living in the States, I need to know my duties towards my people here, I mean towards my country. How do I support it in the face of the surrounding crises, side by side with upholding my religious duties? What does Islam say on this?

Fatwa: IslamOnline innleder fatwaen med å påpeke at velkjente muslimske lærde har gjort det klart at muslimer som er bosatt i Vesten generelt og USA spesielt spiller en viktig rolle i prosessen med å etablere et bedre liv for alle menneskene som bor sammen som medlemmer av samfunnet, uavhengig av om de er muslimer eller ikke-muslimer. IslamOnline trekker en parallell til de første muslimenes emigrasjon fra Mekka til Medina når de startet et nytt liv og etablerte rammeverket for “et bedre samfunn for alle”. På den annen side påpeker IslamOnline at selv om muslimer er pålagt å være aktive deltakere i samfunnet betyr det ikke at de skal forsømme sin religiøse lære når noe av regjeringens politikk står i motsetning til islam; muslimene skal fremme rettferdighet uansett hvor og i hvilken posisjon de befinner seg i.

Videre henviser IslamOnline til dr. Muzammil H. Siddiqi som oppfordrer de amerikanske muslimene til å stå sammen og å være aktive deltakere i det amerikanske samfunnet de lever i. Ved å etterleve de islamske verdiene og prinsippene vil muslimene i USA ifølge Siddiqi være med på å fremme fred og harmoni til det beste for hele samfunnet:

We have to understand that after September 11, America is not the same America. A lot of things have changed, are changing and will change. Now we Muslims have to assess ourselves and change some of our own ways of thinking and behaviour. We must come out of our isolation. We must put aside our petty differences and work together. We have to introduce ourselves, our Islamic values and principles

---

⁹⁴ IslamOnline.net, “Wājib al-muslim fī al-gharb”, 02 juli 2000, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528605100 (25.03.2008).

and we have to participate fully in this society for the sake of peace, harmony, good will and good community, not only for ourselves but for all Americans.⁹⁵

Et annet eksempel på at muslimer oppfordres til å være aktive borgere i det ikke-islamske samfunnet de lever i er hentet fra fatwaen “Why Should Muslims Vote?” hvor Hamad oppgir at han er muslim bosatt i Canada og at han ønsker svar på hvorfor muslimer bør stemme.⁹⁶

Spørsmål: Respected scholars, As-salamu `alaykum. I am a Muslim living in Canada. Why should Muslims vote? Jazakum Allahu khayran.

Fatwa: IslamOnline svarer at alle muslimer som er bosatt i et land hvor majoriteten av befolkningen er ikke-muslimer spiller en rolle i prosessen med å etablere et bedre liv for alle menneskene som bor sammen som medlemmer av samfunnet, uavhengig om de er muslimer eller ikke-muslimer. Islam oppfordrer derfor muslimene til å være aktive i et hvilket som helst samfunn som de er bosatt i. IslamOnline understreker at muslimene må være positive og de må delta i det offentlige livet på en måte som oppmuntrer det gode og forbyr det onde.

Sheikh Ahmad Kutty gir følgende begrunnelse for at muslimer i ikke-muslimske land bør stemme ved politiske valg: Han påpeker at det å bruke stemmeretten i et demokratisk system er en av de få måtene som effektivt kan være med på å medføre sosiale endringer. Derfor er det muslimers sivile og religiøse plikt å strebe etter å utvikle samfunnet fremover mot idealene rettferdighet og likhet for alle, samt medmenneskelighet. Videre skriver Kutty at muslimer må jobbe for å fjerne urettferdighet, diskriminering og fremmedhat i samfunnet uavhengig om det er rettet mot muslimer eller ikke-muslimer. Kutty understreker at dette bare oppnås gjennom å sikre at de rette personene blir valgt til maktposisjoner.

Videre hevder Kutty at islam og muslimer i økende grad blir ofre for rasisme, demonisering og diskriminering. Derfor må muslimene stå samlet for å få satt en stopper for slike holdninger og agendaer, uansett om disse blir uttrykt direkte eller indirekte. Ifølge Kutty vil bruk av stemmeretten være den eneste effektive måten å sette en stopper for slike rasistiske angrep på islam og muslimer, og han konstaterer at det er muslimenes plikt å stemme på de

---

⁹⁵ IslamOnline.net, “American Muslims: Faithful and Active Citizens”, 02. november 2006, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503545418 (18.03.2008).

⁹⁶ IslamOnline.net, “Why Should Muslims Vote?”, 18. april 2007, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1137938336442 (18.03.2008).

personene som ønsker å fremme verdier som frihet og rettferdighet for alle landets innbyggere. Videre skriver han:

The state of Muslims in Canada as well as in the rest of the world will only go from bad to worse if Muslims continue to remain apathetic and fail to participate in the political process, allowing others to decide policies and laws that may jeopardize our interests both locally and at a global level. Apathy, particularly given the present situation of our country and community is tantamount to collective suicide.

Kutty fremstiller her et svært negativt bilde av Vesten hvor muslimene både blir utsatt for urett, diskriminering og fremmedhat. Svaret fra Kutty er preget av en dikotomisering mellom “vi” muslimene og “resten av samfunnet” (dvs. ikke-muslimene), og han sparer ikke på kruttet når han avslutningsvis fastslår at muslimenes apati og manglende politiske deltakelse til syvende og sist vil føre til kollektivt selvmord.

I fatwaen “Deltakelse i valg i ikke-islamske land” lurer °Abd Allah Jūn fra Frankrike på om det er tillatt for muslimer å stille til valg i ikke-muslimske land:

Spørsmål: I Guds navn, den Nåderike, den Barmhjertige. Våre respekterte sheikher, er det tillatt for muslimer som er bosatt i ikke-islamske land å delta i valg som blir avholdt i disse landene da disse valgene kan medføre at muslimer blir valgt inn i lovgivende organer som ikke tar hensyn til shari’ah?

Fatwa: Fatwaen er utstedt av ERFFF som fastslår at det er tillatt for muslimer å delta i valg i ikke-muslimske land. I fatwaen blir flere hendelser fra profeten Muhammads liv trukket frem for å belyse hvordan profeten forholdt seg til ikke-muslimene i sin samtid både før og etter at han mottok sitt profetiske kall. ERFFF bruker disse eksemplene fra profetens liv for å begrunne deres påstand om at det både er tillatt og ønskelig at muslimene er aktive i samfunnet, også i ikke-islamske samfunn slik profeten var engasjert i det ikke-islamske Mekka. I den sammenheng viser fatwaen til grunnloven i Medina for å underbygge deres påstander om at de første muslimene levde i fredelig sameksistens med folk fra andre religioner:

Tatt i betraktning Medinas grunnlov eller pakten som profeten (s.a.) inngikk med muslimene, jødene og de polyteistiske araberne som utgjorde det medinske samfunnet etter at profeten (s.a.) ankom Medina, vil man se at profeten (s.a.) gjorde det slik at lojaliteten er en forutsetning for rettighetene uavhengig av deres religion, rase eller farge.

Videre understreker ERFFF at det er nødvendig at muslimene deltar i valg i de tilfeller hvor dette er fordelaktig for muslimene og når muslimenes valgdeltakelse avverger urett:

Valg i dagens system er et middel som folket kan uttrykke sin misnøye gjennom ved å velge personer og deres programmer som synes best for samfunnet. Muslimene i disse samfunnene har rettigheter og plikter. Hvis muslimene ikke utfører sine plikter så mister de også sine rettigheter, for rettighetene samsvarer med pliktene.

På denne måten er muslimenes deltakelse i valgene ikke bare en nasjonal plikt, men også en del av samarbeidet for det beste og nyttige for samfunnet samtidig som deres valgdeltakelse er med på å avverge skade for samfunnet. Og Gud den Opphøyde sier: "Hjelp hverandre henimot fromhet og guds frykt, ikke mot synd og fiendskap".⁹⁷ Derfor er deltakelse ubetinget tillatt i henhold til shari'ah. Dette er også en anledning til å danne allianser og til å støtte dem som muslimen anser å lykkes i å bringe velferd for samfunnet og muslimene.⁹⁸

Fatwaen anerkjenner at valgdeltakelse i vestlige samfunn er et gode fordi det gir muslimene makt til å være med å påvirke samfunnet i retning av muslimenes interesser. Dette kan best gjøres gjennom benyttelse av de etablerte kanalene som fører til makten, slik som deltakelse i valg. Videre understreker ERFFF viktigheten av at muslimene i Vesten ikke bare krever sine rettigheter som borgere av det vestlige samfunnet, men at de også er forpliktet til å utøve deres samfunnsplikter. Ifølge ERFFF er altså muslimene forpliktet til å være aktive samfunnsborgere i deres respektive lokalsamfunn uavhengig om de lever i et muslimsk eller ikke-muslimsk land. Forestillingen om "det vantro Vesten" som har vært tema for flere av kildematerialets fatwaer blir dermed forkastet.

I denne fatwaen greier ERFFF således å opprettholde balansen mellom det vestlige samfunnets forventninger og krav til at muslimene som borgere av samfunnet har forpliktelser og rettigheter på lik linje med de øvrige samfunnsborgerne, samtidig som fatwaen fremhever hvilke fordeler aktiv samfunnsdeltakelse medfører for det muslimske miljøet i Vesten.

Amerikanske muslimer og krigen mot terror

De amerikanske myndighetenes krigføringsspolitikk og hvordan amerikanske muslimer bør forholde seg til krigen mot terror er et tema for flere fatwaer. Kildematerialet viser at flere av IslamOnlines spørsmålsstillere opplever en lojalitetskonflikt mellom deres lojalitet til islam og lojaliteten til deres nye ikke-muslimske hjemland. Disse amerikanske borgerne lurer blant

---

⁹⁷ Koranen, 5: 2.

⁹⁸ IslamOnline.net, "Al-mushāraka fī intikhābāt al-mujtama'āt ghayr al-islāmīya", 23. mai 2005, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528618826 (04.08.2007).

annet på hvorvidt det er tillatt for dem å betale skatter til en regjering som bruker skattepenger til å føre krig mot muslimske land og om det er lov ifølge islam å delta i krigføring i den amerikanske hæren mot andre muslimer. Et eksempel på disse problemstillingene finner vi i fatwaen “Muslimens situasjon i Amerika på grunn av skattene og krigen” hvor Islam fra Amerika skriver:

Spørsmål: I Guds Navn, den Nåderike, den Barmhjertige. Hva gjør den amerikanske muslimen som betaler høye skatter til de amerikanske føderale myndighetene hvorpå myndighetene bruker disse pengene for å angripe hans muslimske brødre. Bør han nekte å betale disse skattene og er deltakelse i den amerikanske hæren tillatt for oss hvis Amerika angriper et av de islamske landene?

Fatwa: IslamOnlines redaksjon understreker at i likhet med det vestlige samfunnets øvrige borgere er muslimske borgere i vestlige land forpliktet til å betale skatt slik som myndighetene pålegger dem:

Muslimen overholder sitt løfte, for eksempel til Gud den Opphøydes beordringer: “O dere som tror, overhold avtalen”. Muslimen som flytter til et av de vestlige landene og forplikter seg til å følge lovene, noe som ikke motstrider Guds lover. Han er forpliktet til det som han har avgitt løfte om og blitt enig om, og det er kanskje dette som beviser muslimenes plass i dette landet, selv om det vestlige landets innbyggere ikke føler at muslimene tilhører det landet som de bor i. Muslimen må overholde skatteinnbetalingen i ethvert land og skatt er i de fleste tilfeller brukt til alles beste.

Samtidig understreker IslamOnline at det ikke er tillatt for en muslim å delta i krigføring i den amerikanske hæren i situasjoner hvor andre muslimer blir angrepet og henviser til doktor Ahmad al-Rīsūnī, professor i islamsk lov ved de marokkanske universitetene som utsteder følgende fatwa:

Det er ikke tillatt i disse og liknende situasjoner verken å ta initiativ til deltakelse i krigføring mot muslimer, drap av muslimer eller angrep på muslimer. Jeg antar at den amerikanske administrasjonen kan forstå dette standpunktet og unngå å presse muslimer inn i krigføring mot deres brødre, enten av hensyn til deres følelser eller for å ivareta hæren og dens disiplin. Men hvis det blir sendt ut innkalling til denne drepingen, så unnskyld dere og nekt.⁹⁹

---

⁹⁹ IslamOnline.net, “Mawqif al-muslimīn fī Amrīka min al-ḡaraʿib wa al-ḡarb”, 23. desember 2004, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528615384 (05.08.2007).

Fatwaen peker på flere aktuelle problemstillinger som muslimer i Amerika og Vesten møter, hvor krigen i Irak er en viktig del av det daglige nyhetsbildet. Fatwaen peker på den balansegangen som muslimer må opprettholde mellom å være lojale til sitt nye hjemland samtidig som de ikke kan delta i militære operasjoner mot muslimske land i likhet med sine amerikanske, ikke-muslimske medborgere. Svaret i fatwaen legger vekt på viktigheten av å opprettholde et godt forhold til muslimens ikke-muslimske landsmenn, blant annet gjennom å påpeke at innbetaling av skatter er til det beste for alle parter, og at muslimer gjennom dette vil kunne bevise sin verdighet. Dette er i tråd med al-Qaradawis bruk av *fiqh al-aqallīyāt* som foreskriver muslimske minoriteters forpliktelser i det vestlige samfunnet samt al-Qaradawis syn på *ahl al-dhimma* hvor religiøse minoriteter har de samme rettighetene, men også de samme forpliktelsene som de øvrige borgerne i samfunnet.¹⁰⁰ Svaret viser like fullt at det er hevet over enhver tvil at lojaliteten til islam og muslimske brødre rundt i verden går foran lojaliteten til en ikke-muslimsk stat.

Flere av de samme problemstillingene omtales i fatwaen “Muslimen som dreper i den amerikanske hæren” hvor Nāṣir fra Europa spør:

Spørsmål: Er det tillatt for den amerikanske muslimen å delta i den amerikanske krigen mot afghanske og andre muslimer?

Som vi skal se er det visse forskjeller i svaret fra de to muftiene som har utstedt den foregående og den følgende fatwaen. Al-Rīsūnī som besvarte spørsmålet til Islam i den foregående fatwaen legger vekt på at når det gjelder muslimers deltakelse i den amerikanske hæren, skal muslimer nekte å delta i enhver operasjon hvor det er fare for at muslimske liv går tapt. Sheikh Faysal Mawlawi velger derimot en litt annen tilnærming til problemstillingen:

Fatwa: Den amerikanske muslimske soldaten befinner seg i en vanskelig situasjon. På den ene siden er den muslimske soldaten amerikansk statsborger som må følge amerikanske lover og støtte sitt land. På den annen side er den amerikanske soldaten muslim, og som muslim er han pålagt å følge den islamske loven som ikke tillater drap på hans muslimske brødre.

Mawlawi konstaterer at den muslimske amerikanske soldaten derfor må veie mellom disse to sakene og velge det minste ondet. Hvis den muslimske amerikanske soldaten kan forflyttes fra en posisjon hvor han vil måtte delta i direkte militære konfrontasjoner mot sine muslimske brødre til en posisjon hvor han i stedet vil utføre ikke-militære tjenester, er det ifølge

---

¹⁰⁰ Valen, *Yusuf al-Qaradāwī og muslimers forhold til ahl al-kitāb*, 43.

Mawlawi pålagt muslimeren å gjøre dette. Mawlawi legger til at så vidt han vet tillater amerikansk lov at amerikanske soldater kan fritas fra spesielle militære operasjoner. Hvis den amerikanske muslimske soldaten derimot ikke har noen mulighet til å unngå å bli satt i en slik posisjon at han risikerer å drepe andre muslimer, er han ifølge shari'ah unnskyldt.¹⁰¹

I fatwaen blir de islamske rettsprinsippene forsøkt tilpasset dagens virkelighet ved at muslimeren under visse omstendigheter i vestlige samfunn kan avstå fra å følge den islamske loven. En slik rasjonell tenkning hvor man velger å se ting i perspektiv og dermed velger det minste av to onder i en sak gjenspeiler al-Qaradawis praktisering av "prioriteringsfiqh" (*fiqh al-awlawiyyāt*).¹⁰² I dette tilfellet gjelder det shari'ahs forbud mot å drepe andre muslimer hvor Mawlawi mener at muslimer i den amerikanske hæren vil bli fritatt fra deres moralske ansvar hvis de kommer i en situasjon hvor de dreper andre muslimer fordi de ikke hadde noen mulighet til å unngå dette.

Oppsummering

Et sentralt spørsmål i denne oppgaven har vært å belyse hvorvidt dagens moderne islamske rettslære anser det som hensiktsmessig og nødvendig å tilpasse de islamske juridiske bestemmelsene til dagens realiteter. Muslimers permanente opphold i ikke-islamisk land er en helt ny problemstilling som ikke er omtalt i den tradisjonelle islamske loven. I underkapitlet "Forbyr islam opphold i Vesten?" har jeg undersøkt hvordan problemstillinger knyttet til lovligheten av muslimers opphold i Vesten kan gi en pekepinn på hvorvidt IslamOnline's muftier finner islamske løsninger på slike nye problemstillinger.

Som eksemplene fra kildematerialet har vist, er det bred enighet blant muftiene om at juridiske bestemmelser og fatwaer bør endres som følge av forandringer og endringer i samfunnet, slik at juridiske uttalelser er i tråd med samtiden. Dette medfører blant annet at inndelingen av verden i *dār al-ḥarb* og *dār al-islām* ikke stemmer med dagens virkelighet. I kildematerialet velger muftiene i stedet å bruke betegnelsen *dār al-ʿahd* om Vesten fordi vestlige land utgjør et område hvor islamsk lov ikke gjelder, men hvor muslimer kan oppholde seg permanent fordi islam respekteres og muslimer har frihet til å praktisere islam.

I underkapitlet "Feriereise til Vesten" presenteres et mer negativt bilde av Vestens samfunn enn hva som er tilfelle i det foregående underkapitlet. Fatwaene er preget av advarsler mot det vestlige samfunnets fristelser, som kan medføre syndige handlinger for

---

¹⁰¹ IslamOnline.net, "Qitāl al-muslim fī al-jaysh al-amrīkī: muwāzina bayna al-muwātina wa al-ʿaqīda", 19. september 2001, http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528615558 (20.03.2008).

¹⁰² Valen, *Yusuf al-Qaradāwī og muslimers forhold til ahl al-kitāb*, 15.

muslimer som er svake i troen. Til tross for at muslimer på feriereise til Vesten advares mot umoralsk opptreden, henvises det i fatwaene til et Koranvers som muftien bruker for å begrunne at islam oppmuntrer muslimene til å reise og oppleve verden.

Videre viser kildematerialet at IslamOnlines muftier er villige til å tilpasse eller helt se bort i fra tidligere juristers bestemmelser i tilfeller hvor disse juridiske bestemmelsene ikke er forenelige med dagens virkelighet. Samtidig åpner muftiene opp for å bruke *ijtihād* for å løse juridisk-religiøse problemer som ikke eksplisitt er omtalt i Koranen eller hadith-litteraturen. Betingelsene for at oppholdet i Vesten skal være gyldig er at muslimen har frihet til å utøve sin religion, men i kildematerialet er det eksempler på at muslimer som opplever undertrykkelse likevel blir oppfordret til å bli værende i det vestlige landet fordi islams tilstedeværelse i samfunnet anses som viktig.

I møtet med den vestlige kulturen oppstår det mange situasjoner hvor de islamske kodeksene for korrekt oppførsel strider mot vestlige kulturelle normer. Muligheten for å få utstedt en fatwa som “legitimerer” løsninger på nye utfordringer i en ny livsstil og i en ny kultur er følgelig viktig for mange muslimer. I underkapitlet “Islamsk lov for muslimske minoriteter” har jeg undersøkt hvorvidt IslamOnline tilbyr konkrete løsninger på utfordringene som muslimene møter i det vestlige samfunnet, og som ikke blir behandlet i tradisjonell *fiqh*. Hvilke prioriteringer veier tyngst når vestlige normer, sosiale og juridiske kodekser strider mot islamske prinsipper og doktriner? Hva sier IslamOnline selv om *fiqh al-aqallīyāt*?

Ifølge kildematerialet åpner muftiene opp for at det under spesielle omstendigheter kan avvikes fra shari’ahs generelle retningslinjer om at muslimer skal gjøre sitt ytterste for å følge islamske regler. IslamOnlines muftier er således villige til å forsøke å tilpasse shari’ah til det vestlige samfunnet såfremt slike tilpasninger ikke går på akkord med grunnfestede prinsipper i den islamske loven. I kildematerialet blir det likevel presisert at muslimer aldri skal forsøke å kompromittere sin religiøse tro for å passe bedre inn i deres respektive samfunn i Vesten. Når det gjelder *fiqh al-aqallīyāt* anvender IslamOnline *ijtihād* for å utlede nye lovregler tilpasset de muslimske minoritetene i Vesten, men nettstedet avviser at denne bruken av *ijtihād* strider mot den islamske rettsvitenskapens grunnleggende prinsipper.

Problematikken knyttet til bruken av hijab på europeiske skoler og arbeidsplasser har vært tema for underkapitlet “Heller skole enn hijab?”. Her viser kildematerialet at IslamOnline ikke alltid imøtekommer spørsmålsstillernes ønsker om konkrete løsninger på deres utfordringer i det vestlige samfunnet. IslamOnline velger å fokusere på islams hijab-

påbud, men gir ingen direkte svar på hvorvidt muslimske skolejenter bør prioritere skolegang fremfor hijab.

I underkapitlet “Aktive samfunnsdeltakere” har jeg undersøkt hvordan muslimene i Vesten anbefales av IslamOnline til å forholde seg til det vestlige storsamfunnet som de lever i. I kildematerialet har det blitt påpekt at det overordnede målet med å tilpasse de islamske juridiske bestemmelsene til det vestlige samfunnets realiteter er å gjøre det mulig for Vestens muslimske befolkning å opprettholde sin islamske identitet, samtidig som de er lovlige og aktive borgere. På den måten vil muslimene i Vesten kunne fungere som gode ambassadører for islam og hele den muslimske *ummahen*. Videre understrekes det i kildematerialet at muslimenes aktive bruk av stemmeretten i et demokratisk system er et effektivt middel for å fremskynde sosiale endringer i samfunnet.

Amerikanske muslimers lojalitetskonflikt mellom deres lojalitet til islam og lojaliteten til deres nye, ikke-muslimske hjemland, var tema for analysens siste underkapittel, “Amerikanske muslimer og krigen mot terror”. Her ble de muslimske minoritetenes rettigheter og forpliktelser til det vestlige landet understreket. Det ble også minnet om at lojaliteten til islam og muslimske brødre rundt i verden går foran lojaliteten til en ikke-muslimsk stat.

5. Avslutning

Innledningsvis ble det påpekt at publiserte fatwaer kan utgjøre et betydningsfullt religiøst og politisk instrument fordi de inngår i en offentlig debatt om hvordan islam skal forstås og hvilken plass i samfunnet islam skal innta.¹⁰³ Fatwaer utgjør således doktrineformende redskaper som er med på å bidra til sosial orden i tilfeller hvor monopol på religiøs autoritet og pragmatisk utvikling av loven er fraværende.¹⁰⁴ Muslimske minoriteter i Vesten i dag befinner seg i et vakuum hva angår islamsk rettsvitenskap. De mangler sentrale religiøse autoriteter, samtidig som shari'ah mangler forskrifter og bestemmelser hva angår deres situasjon og utfordringer knyttet til det å oppholde seg i et ikke-muslimsk land.

Dette tomrommet mellom muslimske minoriteters levde liv og shari'ah har i løpet av de siste årene blitt gjenstand for stadig økende oppmerksomhet, blant annet fra islamske lærde som Yusuf al-Qaradawi som har vært en viktig pådriver for å finne løsninger på muslimenes utfordringer i vestlige land. Al-Qaradawi har gjennom bruk av ulike virkemidler forsøkt å supplere og tilpasse shari'ah til de muslimske minoritetenes utfordringer i Vesten i det han kaller "*fiqh al-aqallīyāt*" (muslimske minoriteters *fiqh*) og gradvis forsøkt å innlemme disse nye bestemmelsene i grenene av islamsk rettsvitenskap. Gjennom utstedelser av fatwaer via nettstedet IslamOnline har al-Qaradawi oppnådd å formidle kunnskap om den islamske loven til et bredt spekter av vanlige muslimer både i muslimske og ikke-muslimske land.

Denne oppgavens hovedfokus har vært å undersøke hvordan og i hvilken grad IslamOnline tilpasser og anvender den islamske loven til de muslimske minoritetenes situasjon gjennom sine fatwaer. For å undersøke dette valgte jeg å belyse følgende problemstillinger: Hvordan anbefaler IslamOnline muslimene i Vesten å forholde seg i de tilfellene hvor det vestlige landets lover strider mot shari'ah? Anser de muslimske spørsmålsstillerne seg som en religiøs minoritet i diaspora i Vesten eller fremstår de som en integrert del av det vestlige samfunnet som de lever i? Oppmuntrer fatwaene de muslimske minoritetene til å være aktive deltakere i det vestlige samfunnet og på hvilke måter skal de i så fall delta? Målsetningen med å besvare disse spørsmålene har vært å få en bedre forståelse av hvilke temaer og problemstillinger som opptar de muslimske minoritetene i Vesten i dag. I tillegg kan fatwaene være med på å øke vår kunnskap om hvordan islamske lærde håndterer nye problemstillinger som ikke er omhandlet i shari'ah.

---

¹⁰³ Skovgaard-Petersen, *Defining Islam for the Egyptian State*, Resume, 2.

¹⁰⁴ Kayser, "Kanskje sannheten er for kjedelig?"

Før jeg tok for meg å besvare oppgavens problemstillinger fant jeg det hensiktsmessig å gjøre rede for fatwaens rolle i den islamske rettsvitenskapen i tillegg til den historiske, politiske og sosiale konteksten som IslamOnlines fatwaer er en del av. Dette gjorde jeg for å få en bedre forståelse av hvilke implikasjoner IslamOnlines publiserte fatwaer kan ha på de muslimske minoritetenes oppfattelse av egen situasjon og deres rolle i det vestlige samfunnet de lever i.

I presentasjonen av fatwaer som doktrineformende redskap redegjorde jeg i korte trekk for hvilken rolle fatwaer har spilt og fremdeles spiller i den islamske tradisjonen. Her ble fatwaens form og innhold gjort rede for samt hvilke funksjoner og samfunnsoppgaver ulike typer fatwaer kan inneha. Shari'ah utgjør ingen nedtegnet lovsamling, den islamske loven består utelukkende av åpenbaringskildene og den metodologien som anvendes av de rettslærde for å utforme lovregler ut i fra kildene. I den islamske rettsvitenskapen utgjør derfor fatwaene de eneste konkrete formuleringer om den guddommelige åpenbarte loven som regulerer alle aspekter av muslimens liv. Videre utgjør fatwaene en svært viktig kilde til informasjon for troende muslimer fordi fatwaer kan omhandle både verdslige og religiøse problemstillinger hvor det er muftiens oppgave å videreformidle de teologiske oppfatningene av hva den islamske loven sier. Muftiene spiller således en viktig rolle i utformingen og videreutviklingen av den islamske loven gjennom sine fatwaer.

Både fatwaen og muftiens posisjon og rolle i samfunnet har endret seg i takt med samfunnet i løpet av islams historie, hvor spesielt innføringen av ny teknologi til å publisere fatwaer har satt fart i kampen om å definere islam i det offentlige rom. Det kan være vanskelig å kvantifisere hvorvidt de moralske og etiske dimensjonene ved å motta en fatwa er de samme enten man mottar et juridisk råd fra en rettslærd via tradisjonelle, ikke-elektroniske kanaler, eller fatwaer utstedt via internett. På grunn av spørsmålsstillernes anonymitet i disse nye mediene kan ømtålige temaer bli belyst og nye temaer satt på dagsorden uten at spørsmålsstilleren risikerer reaksjoner fra omgivelsene. Samtidig er det grunn til å tro at muftiene på sin side velger sine ord og formuleringer med omhu fordi fatwaene når ut til et vidt publikum hvor konteksten er borte. I den sammenheng er det grunn til å tro at dagens mediefatwaer er mer generelle og universale i formuleringene enn de tradisjonelle fatwaene som ble utstedt til en privatperson fra "nabolagets mufti".

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt de av muslimene som er representert i kilde-materialet og som lever i Vesten anser seg som en minoritet i diaspora eller som en integrert del av det vestlige samfunnet finner vi en todeling i materialet. På den ene siden finner vi de av spørsmålsinnsenderne som søker svar på spørsmål knyttet til emigrasjon fra Vesten. Et

flertall av disse spørsmålene omhandler hvorvidt islam tillater opphold i Vesten og vi finner her en hyppig bruk av betegnelser som “vantrø land” om Vesten. Flere av spørsmålsstillerne opplyser at de er rede til å reise “hjem” hvis islam ikke tillater oppholdet i det vestlige landet, de oppfatter altså det vestlige landet de er bosatt i som fremmed. Videre fremstår ikke disse spørsmålsstillerne som en integrert del av det vestlige samfunnet de lever i, deres lojalitet og tilhørighet er knyttet til den religiøse minoriteten de tilhører. Dette gir grunn til å tro at flere av spørsmålsstillerne i kildematerialet anser seg som en muslimsk minoritet i diaspora i Vesten.

På den andre siden har vi spørsmålsstillere som anser det vestlige landet de er bosatt i som sitt nye hjemland. Disse muslimene fremstår som integrerte og vel tilpassede borgere som ønsker å være positive bidragsytere til det vestlige samfunnet. For disse muslimene er det ingen motsetninger knyttet til det å være praktiserende muslim i en vestlig kontekst, men de søker råd hos IslamOnline for å få veiledning i hvordan man best kan finne islamske løsninger på de utfordringene som de møter i det vestlige samfunnet.

Muftiene i kildematerialet er entydige i sin oppfordring til muslimene om at de bør være aktive deltakere i det vestlige samfunnet hvor de lever. Det overordnede målet med muslimenes deltakelse i det ikke-muslimske samfunnet er ifølge kildematerialet å styrke muslimenes posisjon i Vesten, men muslimenes samfunnsdeltakelse blir også omtalt som et gode for fellesskapet på tvers av religiøse og etniske skillelinjer. Statsborgerskap i det vestlige landet er således et gode fordi statsborgerskapet er med på å styrke muslimenes innflytelse i samfunnet, i tillegg til at valgdeltakelse er avgjørende for at de muslimske minoritetene i Vesten kan kreve sine rettigheter som fullverdige samfunnsborgere.

Deltakelse i den amerikanske hæren fremstår derimot som et problematisk tema hvor både spørsmålsstillerne og muftiene gir uttrykk for at muslimene står midt i en lojalitetskonflikt mellom deres religion som forbyr dem å drepe andre muslimer på den ene siden og deres forpliktelser overfor deres nye ikke-muslimske hjemland på den annen.

Til tross for at denne oppgaven bare belyser en liten del av de islamske tilnærmingene til problemstillingene knyttet til forholdet mellom vestlige sekulære lover og den guddommelige åpenbarte loven shari’ah som kommer til uttrykk gjennom IslamOnlines fatwaer, håper og tror jeg at denne oppgaven vil være med på å sette søkelyset på dette nye og utforskede feltet. IslamOnlines internetfatwaer blir i flere forskningsprosjekter nevnt som en viktig premissleverandør for hvilke tolkninger av islam som verdens muslimer presenteres for, og jeg mener derfor at mine systematiske undersøkelser av IslamOnlines arabiske og

engelske fatwaer vil være med på å belyse et hittil ukjent område av islamsk rettsvitenskap på internett.

Denne oppgaven har avdekket rent språklige forskjeller mellom de arabiske og de engelske fatwaene. De arabiske fatwaene er skrevet på et pompøst, opphøyd standard arabisk språk, spekket med religiøse uttrykk og formuleringer som i større eller mindre grad er fraværende i de engelske fatwaene. Hvorvidt denne manglende bruken av religiøse uttrykk i de engelske fatwaene utelukkende skyldes det engelske språket eller snarere er et uttrykk for ulikheter mellom IslamOnlines arabiskspråklige og engelskspråklige brukergrupper er det ikke dekning for å konkludere med her.

I løpet av arbeidet med denne oppgaven har jeg kommet over islamske nettsteder og fatwaer som står for helt andre holdninger og tilnærminger i forholdet til Vesten og hvordan muslimer bør forholde seg til vestlige samfunn. Det faktum at internett utgjør et intrikat informasjonsnettverk hvor store mengder informasjon til enhver tid legges ut, endres eller fjernes, bør etter min mening fungere som et insentiv til å innse viktigheten av å dokumentere hvordan islams pluralisme kommer til uttrykk via dette verdensomspennende mediet og dermed danne grunnlaget for fremtidige undersøkelser.

Bibliografi

Primærkilder

Fatwaene er ordnet alfabetisk etter tittelen som er oppgitt i fatwaens emnefelt etterfulgt av fatwaens publiseringsdato. Det er ikke tatt hensyn til bestemt artikkel når det gjelder alfabetiseringen av de arabiske fatwaene. Internettadressen som fatwaen ble hentet fra er oppgitt samt hvilken dato fatwaen er lastet ned.

“Abode of peace and abode of war”. 14. august 2005.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1123585750474 (18.03.2008).

“American Muslims: Faithful and Active Citizens”. 02. november 2006.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503545418 (18.03.2008).

“Amrika – där ħarb am kufr”. 06. september 2002.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528616312 (26.09.2007).

“Can a Muslim woman Go to Public Swimming Pools?”. 08. august 2002.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503545706 (19.03.2008).

“Can Oppressed Muslims Leave America?”. 24. februar 2005.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503547480 (19.03.2008).

“Concept of Muslim Minorities”. 21. mai 2007.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1178724266754 (18.03.2008).

“Ḍawābiṭ al-hijra ilā al-bilād ghayr al-islāmīya”. 30. januar 2006.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528610724 (01.08.2007).

“Fiqh of Muslim Minorities: Necessity or Innovation?”. 08. desember 2003.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503547680 (23.03.2009).

“Hudā al-islām fī al-siyāḥa wa al-safar ilā al-gharb”. 04. juni 2006.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528603508 (30.07.2007).

“Al-hijra ilā bilād al-islām am ilā bilād al-amān”. 29. januar 2006.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528621254 (01.08.2007).

“Iqāma al-muslim fī bilād al-gharb”. 13. august 2001.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528614898 (20.03.2008).

“Iqāmat al-muslim fī ghayr bilād al-muslimīn”. 14. januar 2007.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1168265599372 (25.07.2007).

“Is a Prom Allowed in Islam?”. 24. mai 2003.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503546962 (19.03.2008).

“Khala^ʿa al-khimār khashyat al-ẓulm wa al-iḍṭihād”. 17. april 2007.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528603160 (23.07.2008).

“Mafhūm dār al-islām wa dār al-ḥarb wa ḥukm al-hijra minha”. 28. januar 2006.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528607238 (01.08.2007).

“Mawqif al-muslimīn fī Amrīka min al-ḍaraʿib wa al-ḥarb”. 23. desember 2004.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528615384 (05.08.2007).

“Al-mushāraka fī intikhābāt al-mujtamaʿāt ghayr al-islamīya”. 23. mai 2005.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528618826 (04.08.2007).

“Muslim Woman Shaking Hands With Males”. 22. januar 2007.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?cid=1144161661405&pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar%2FFatwaE%2FFatwaEAskTheScholar (26.03.2008).

“Muslims Implementing Shari`ah in the West”. 28. mai 2003.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503545304 (19.03.2008).

“Muslim Minorities: Working for the Better”. 04. juni 2007.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1179664583018 (18.03.2008).

“Qitāl al-muslim fī al-jaysh al-amrīkī: muwāzana bayna al-muwātana wa al-ʿaqīda”.

19. september 2001.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528615558 (20.03.2008).

“Shurūṭ al-iqāma fī bilād al-gharb”. 05. juni 2005.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528622148 (04.08.2007).

“Takfir al-gharb”. 24. november 2001.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528616004 (14.02.2008).

“Taṣarruf al-muslim al-khāʿif fī bilād al-gharb”. 05. september 2002.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528615310 (27.09.2007).

“Vacation in Western Countries”. 30. mai 2005.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1119503548612 (19.09.2007).

“Wājib al-muslim fī al-gharb”. 02. juli 2000.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528605100 (25.03.2008).

“Western Muslims Being Flexible in Shari`ah”. 14. februar 2007.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1171274627715 (18.03.2008).

“When the *Niqab* Conflicts with the Law”. 03. juni 2003.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?cid=1119503547012&pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar%2FFatwaE%2FFatwaEAskTheScholar (26.03.2008).

“Why Should Muslims Vote?”. 18. april 2007.

http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=IslamOnline-English-Ask_Scholar/FatwaE/FatwaE&cid=1137938336442 (18.03.2008).

Litteratur

Baker, Raymond William. *Islam Without Fear: Egypt and the New Islamists*. Cambridge: Harvard University Press, 2003.

Boender, Welmoet. "Islamic Law and Muslim Minorities". *ISIM Newsletter* 12 (2003), <http://www.isim.nl/content/print.asp?nr=412> (23.03.2009).

Bunt, Gary R. *Islam in the Digital Age. E-jihad, Online Fatwas and Cyber Islamic Environments*. London: Pluto Press, 2003.

Caeiro, Alexandre. "Debating Fatwas in Cyberspace: The Construction of Islamic Authority in Four Francophone Muslim Internet Forums". *Sacred Media; Transforming Traditions in the Interplay of Religion and Media*, <http://www.sacredmedia.jyu.fi/mainpage.php#caeiro> (08.07.2007).

Gräf, Bettina. "IslamOnline.net: Independent, interactive, popular". http://www.arabmediasociety.com/articles/downloads/20080115032719_AMS4_Bettina_Graf.pdf (22.04.2008).

Grønmo, Sigmund. *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget, 2004.

Inalcik, Halil. "Dār al-° Ahd" i *Encyclopaedia of Islam*, Second edition. Brill, 2009. Brill Online, (02.04. 2009).

Kayser, Cecilie. "Er sannheten for kjedelig?" Kronikk i *Bergens Tidende*, 06.03.2009.

Kettani, Ali M. *Muslim Minorities in the World Today*. London: Mansell Publishing Limited, 1986.

Koranen. Tilrettelagt og oversatt av Einar Berg. Oslo: Universitetsforlaget, 1980.

Kværne, Per og Kari Vogt (red.). *Religionsleksikon*. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag, 2002.

Rohe, Mathias. *Muslim Minorities and the Law in Europe. Chances and Challenges*. New Delhi: Global Media Publications, 2007.

Schacht, Joseph. *An Introduction to Islamic Law*. New York: Oxford University Press, 1982.

Skovgaard-Petersen, Jakob. *Defining Islam for the Egyptian State. Muftis and Fatwas of the Dār al-Iftā*. Leiden: Brill, 1997.

———. “Fatwaernes genkomst”. *Babylon – Et magasin om Midtøsten og Nord-Afrika* 2 (2003): 36-40.

Thorbjørnsrud, Berit. “Utstillingsanmeldelse.” *Tidsskrift for kulturforskning* 20, nr. 2 (2008): 55-61, http://webhotel.enkelweb.no/oslomuseum_ikm/system/script/scr_getfile.asp?id=54 (12.05.2009).

Valen, Jovard. *Yusuf al-Qaraḍāwī og muslimers forhold til ahl al-kitāb*. Masteroppgave i arabisk. Universitetet i Bergen, Institutt for fremmedspråk, 2007.

Vikør, Knut S. “Er fatwaer farlige?”. Kronikk i *Bergens Tidende*, 22.04.1999.

———. *Mellom Gud og stat; ei historie om islamsk lov og rettsvesen*. Oslo: Spartacus Forlag A.S., 2003.

Appendix - IslamOnlines muftier

Nedenfor følger en alfabetisk oversikt over de av IslamOnlines muftier som er representert i denne analysens kildemateriale. Muftiene er i denne oversikten presentert slik de blir omtalt i kildematerialet hva angår tittel og deres beskjeftigelse.

Abdullah, Sheikh Muhammad Nur

President i The Islamic Society of North America og medlem av the Fiqh Council of North America.

Kutty, Ahmad

Senior foreleser og islamsk rettslærd ved The Islamic Institute of Toronto, Ontario, Canada.

Mawlawi, Sheikh Faysal

Visepresident i Det Europeiske Rådet for Fatwa og Forskning.

Moustapha, Sano Koutoub

Professor i Fiqh and its Principles, International University, Malaysia.

al-Munajjid, sheikh Muhammad Ṣāliḥ

Saudi arabisk rettslærd.

Nadvi , Sheikh Muhammad Iqbal,

Direktør og imam ved Al-Falah Islamic Center i Oakville, Canada.

Al-Qaradawi, Sheikh Yusuf

Muslimsk rettslærd, president i Det Europeiske Rådet for Fatwa og Forskning.

al-Rīsūnī, Ahmad

Professor i islamsk lov ved de marokkanske universitetene.

Al-Shinqiti, Sheikh Muhammad Al-Mukhtar

Direktør ved The Islamic Center of South Plains, Lubbock, Texas.

Siddiqi, Muzammil H.

Tidligere president i The Islamic Society of North America

President i The Fiqh Council of North America